

Opinnäytetyö (AMK)
Sosionomi
Lapsi-, nuoriso- ja perhetyö
2010

Rami Törmänen

”MEIDÄNHÄN PITÄÄ AUTTAA TOISIAMME”

– Elämyspedagogiikkaa Makslankadun
lastenkodissa

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaalialan koulutusohjelma | Lapsi-, nuoriso- ja perhetyö

Marraskuu 2010 | 61+8

Ohjaaja: Eeva Timonen-Kallio

Rami Törmänen

”Meidänhän pitää auttaa toisiamme” – Elämyspedagogiikkaa Maksilankadun lastenkodissa

Toiminnallisen opinnäytetyön tarkoituksena oli järjestää toiminnallisia retkiä lastensuojelun sijaishuollon asiakkaille. Näiden retkien tietoperustana toimi seikkailu- ja elämyspedagogiikka. Lisäksi toimeksiantajalle tuotettiin perehdytyskansioon kirjallinen tuotos tästä aiheesta. Opinnäytetyön toimeksiantajana toimi Turun kaupungin Maksilankadun lastenkoti.

Toiminnallisia retkiä järjestettiin vuoden 2010 kesän aikana yhteensä neljä kertaa. Ryhmän kuului neljä jäsentä ja he olivat kaikki yli yksitoista vuotiaita poikia. Tavoitteena oli, että seikkailu- ja elämyspedagogiikan kautta vaikutettaisiin positiivisesti lasten arkeen sekä heidän siinä toimimiseen yhteisöllisyyden ja voimaantumisen kautta. Ryhmän seikkailut järjestettiin Varsinais-Suomessa ja ne olivat kestoltaan muutaman tunnin mittaisia.

Opinnäytetyön tietoperustana toimii seikkailu- ja elämyspedagogiikka. Tässä osuudessa käsitellään alaan liittyvää laajaa termistöä, seikkailun määritelmää sekä sen tavoitteita. Tämän lisäksi tietoperustassa esitellään lastensuojelun ja sijaishuollon erityispiirteitä sekä toimintaympäristöä eli lastenkotia jossa opinnäytetyö on toteutettu.

Tietoperustan jälkeen opinnäytetyössä kuvataan järjestettyjä seikkailuja ja niiden aikana tapahtunutta toimintaa. Näitä seikkailuja ja niiden sisältöä sekä onnistumista arvioidaan vielä erikseen omassa kappaleessaan. Lisäksi tässä osuudessa kerrotaan miten käytäntö ja teoria linkittyvät toisiinsa.

Toimeksiantajalle valmistettua kirjallista tuotosta kuvataan omassa kappaleessa. Viimeisenä opinnäytetyössä pohditaan seikkailu- ja elämyspedagogiikan käyttöä yleisellä tasolla. Tässä osuudessa pohditaan sen käyttöä, mahdollisuuksia sekä rajoitteita.

ASIASANAT:

Elämyspedagogiikka, lastensuojelu, seikkailukasvatus, sijaishuolto, toiminnalliset menetelmät

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Degree programme in social services | Child, family and youth work

November 2010 | 61+8

Instructor: Eeva Timonen-Kallio

Rami Törmänen

“We should help each other” – Outdoor education on children's home at Maksilankatu

The purpose of this practice thesis was to organize functional moments for clients in child welfare substitute care. The theoretical part of these moments was formed by outdoor education. For employer a written guidebook was also provided. The employer of this thesis was children's home at Maksilankatu in Turku.

The functional moment took place during summer of 2010 a total of four times. The group consisted of four members who were all older than eleven. The aim was that outdoor education could positively influence their daily life and their function in it through communality and empowerment. The group's adventures took place in Southwest Finland and the lasting of them was few hours.

The theory of this thesis is outdoor education. The theoretical part deals with a wide field of terminology, the definition of adventure as well as its aims. In addition, the theoretical part presents child welfare and specific features of substitute care as well as operating environment in which the thesis has been carried out.

After the theoretical part the thesis describes the adventures and things that happened during them. These adventures and their content as well as the success of them are evaluated in a separate chapter. In addition, this chapter explains how the practice and theory are linked together.

The written guidebook for employer is also described in its own chapter. Finally in the thesis there is a part that describes about outdoor education in general. This section discusses about the use, possibilities and limitations of outdoor education.

KEYWORDS:

Outdoor education, child welfare, substitute care, functional methods

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN	7
3 LASTENSUOJELUN NÄKÖKULMA	9
3.1 Yleistä lastensuojelusta	9
3.2 Lastensuojelun sijaishuolto	10
3.3 Omaohjaajan työ sijaishuollossa	10
3.4 Maksilankadun lastenkoti	11
4 ELÄMYSPEDAGOGIIKKA	12
4.1 Termien hajanaisuus	12
4.2 Hahnilainen pedagogiikka	14
4.3 Elämyspedagogiikan määrittely	16
4.4 Reflektion ja flow-tunteen peruskäsitteitä	19
5 SEIKKAILU KÄSITTEENÄ	21
5.1 Toiminnan kriteerit	21
5.2 Seikkailun kulku ja ohjaajan rooli	22
5.3 Kokemisen eri tasot	24
5.4 Toiminnan päämäärät	26
6 SEIKKAILUJEN KUVAUKSET	28
6.1 Alkuvalmistelut	28
6.2 Esittely työyhteisölle	29
6.3 Seikkailu Vepsässä	30
6.4 Haunisten altaan aarrejahti	36
6.5 Retki Uikkupolulla	40
6.6 Viimeinen seikkailu	45
7 SEIKKAILUJEN ARVIOINTI	47
8 TUOTOS TOIMEKSIANTAJALLE	56
9 POHDINTAA	56
LÄHTEET	59

LIITTEET

- Liite 1. Maksilankadun lastenkodissa esitetty Powerpoint esitys.
Liite 2. Lapsille lähetetty kirje.
Liite 3. Tiivistelmä toimeksiantajan perehdytyskansioon.

KUVAT

Kuva 1. Maisema näköalapaikalta.	34
Kuva 2. Kävelyä Haunisten altaalla.	39
Kuva 3. Matkalla maisematornille.	42

KUVIOT

Kuvio 1. Toiminnallisten retkien toteutus.	8
Kuvio 1. Elämyspedagogiikan vaikutukset. (Herrmann 1995).	15

1 JOHDANTO

Lastensuojelun asiakasmäärät ovat jatkuvassa nousussa. Tämä näkyy myös huostaanotettujen ja sijaishuollon piirissä olevien asiakkaiden määrän kasvuna. Kasvavat asiakasmäärät ja heidän monitahoiset ongelmansa asettavat yhä suurempia vaatimuksia lastensuojelulaitosten työntekijöille. Tämän vuoksi lastensuojelutyötä tekevien onkin jatkuvasti muistettava soveltaa niin uusia kuin vanhoja työmenetelmiä.

Opinnäytetyön tarkoituksena on käyttää elämyspedagogiikkaa lastensuojelun sijaishuollon asiakkaiden kanssa. Tavoitteena on, että elämyspedagogiikan kautta voitaisiin positiivisesti vaikuttaa lasten arkeen sekä heidän siinä toimimiseen. Tämä tavoite pyritään saavuttamaan toteuttamalla toiminnallisia retkiä asiakkaille. Lisäksi toimeksiantajalle valmistetaan kirjallinen tuotos elämyspedagogiikasta. Opinnäytetyön toiminnalliset retket toteutettiin kesän 2010 aikana.

Kirjallisen osuuden aloittaa opinnäytetyön toteuttamista koskeva kappale. Tätä seuraa tietoperusta jossa kuvataan kahta eri teemaa. Ensimmäinen käsittelee lastensuojelua sekä sijaishuoltoa eli sitä toimintaympäristöä jossa opinnäytetyö on toteutettu. Lastensuojelun kenttää käsitellään ensin yleisellä tasolla. Tämän jälkeen asiaa tarkennetaan ja kuvataan sijaishuoltoa, sen erityispiirteitä ja tapaa jolla se lain mukaan tulee järjestää. Viimeiseksi kuvataan toimintaympäristöä ja organisaatiota jossa opinnäytetyö on toteutettu eli Turun Kaupungin sosiaalikeskuksen sijaishuoltoyksikköä Maksilankadun lastenkotia.

Toinen tietoperustan teema kuvaa opinnäytetyön teoreettista viitekehystä eli elämyspedagogiikkaa. Se käsittelee sen perusteita ja tavoitteita, sisältöä sekä keskeisiä käsitteitä. Alan teorioiden hajanaisuuden vuoksi seikkailukasvatusta kuvataan laajasti monista eri näkökulmista. Selkeyden vuoksi on tämä osuus jaettu kahteen eri kokonaisuuteen: elämyspedagogiikkaan ja seikkailun käsitteeseen.

Tietoperustan jälkeen kuvataan opinnäytetyön toiminnallisten retkien eli seikkailujen kulkua. Tätä seuraa osuus jossa näiden toiminnallisten retkien sisältöä ja onnistumista arvioidaan. Näiden jälkeen kerrotaan opinnäytetyön toimeksiantajalle valmistetusta kirjallisesta tuotoksesta. Viimeisenä pohditaan elämyspedagogiikan käyttöä sekä sen mahdollisuuksia ja rajoitteita.

2 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN

Toiminnallisen opinnäytetyön toimeksiantaja toimi Turun kaupungin sosiaalitoimen sijaishuollon yksikkö Maksilankadun lastenkoti. Toimeksiantajan toiveena oli rauhoittaa lastenkodin osaston ilmapiiriä elämyspedagogiikan kautta. Tavoitteena oli, että elämyspedagogiikan kautta voitaisiin positiivisesti vaikuttaa lasten arkeen sekä heidän siinä toimimiseen yhteisöllisyyden ja voimaantumisen kautta. Näin ollen parantaen koko osaston toimintaa ja saaden lapsissa aikaan yhteisöllisyyden-tunnetta.

Opinnäytetyön tehtävänä oli järjestää lastenkodissa asuville lapsille toiminnallisia retkiä joiden tietoperustana toimi elämyspedagogiikka (Airaksinen & Vilka 2003, 41-45). Nämä toiminnalliset retket suunniteltiin vastaamaan toimeksiantajan tavoitteita ja asiakasryhmän tarpeita (Airaksinen & Vilka 2003, 38-41). Tämän lisäksi lastenkodin perehdytyskansioihin valmistettiin tiivistelmä elämyspedagogiikasta sekä sen käyttömahdollisuuksista.

Toiminnallisten retkien materiaali kerättiin havainnoimisen eri muodoilla sekä haastatteluilla (Hirsijärvi ym. 2007, 199-212). Nämä tiedot dokumentointiin systemaattisesti ohjaajan kenttätyöpäiväkirjaan sekä seikkailujen lomassa, että niiden päätyttyä. Seikkailuista kerättiin myös materiaalia valokuvien sekä piirustusten avulla. (Airaksinen & Vilka 2003, 70-72.) Jokaisesta seikkailusta kirjoitettiin lisäksi tiivistelmä toimeksiantajalle mutta näitä raportteja ei

opinnäytetyöstä löydy vaitiolovelvollisuuden vuoksi (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 22.9.2000/812).

Toiminnallisten retkien toteutusta on kuvattu seuraavan kuvioon (kuvio 1). Kuvion pystyriveille on kirjattu seikkailujen nimet. Vaakariveille taas on kirjattu niiden ajankohta, sijainti, osallistuneiden lasten sekä ohjaajien määrä, seikkailun tavoitteet, käytetyt työmenetelmät sekä dokumentointitavat.

	Seikkailu Vepsässä	Haunisten altaan aarrejahti	Retki Uikkupolulla	Viimeinen seikkailu
Päivämäärä	7.6.2010	6.7.2010	17.7.2010	28.8.2010
Sijainti	Vepsä, Turku	Haunisten allas, Raisio	Raisionlahti, Raisio	Makslankadun lastenkoti, Turku
Osallistuneet lapset	3	4	2	4
Osallistuneet ohjaajat	2	2	1	1
Seikkailun tavoitteet	Ryhmäytymisen käynnistäminen	Yhdessä toimiminen	Yhdessä oleminen	Kokoava reflektio
Käytetyt työmenetelmät	Kinder-lelut	Kinder-lelut	Tunnepantominiikortit Valokuvaus lapset	Piirtäminen
Dokumentointi	Valokuvaus ohjaaja Kenttätyöpäiväkirja	Valokuvaus ohjaaja Kenttätyöpäiväkirja	Valokuvaus ohjaaja Kenttätyöpäiväkirja	Piirtäminen Kenttätyöpäiväkirja

Kuvio 1. Toiminnallisten retkien toteutus.

Opinnäytetyön tietoperustan luotettavuuden varmistamiseksi on lähteinä pyritty käyttämään vain alkuperäisiä julkaisuja. Aina tämä kuitenkin ei ole ollut mahdollista ja tällöin on tekstiin selkeästi merkitty toissijaisen lähteen käyttö ja lisäksi molemmat julkaisut on merkitty lähdeluetteloon. Lähteistä on pyritty varmistamaan kirjoittajan auktoriteetti ja tunnettavuus. (Airaksinen & Vilkkä 2003, 72-77.) Toisaalta tämä on johtanut tietoperustan suppeaan lähdekirjallisuuteen ja lähteiden iäkkyyteen.

3 LASTENSUOJELUN NÄKÖKULMA

3.1 Yleistä lastensuojelusta

Lasten hyvinvointia pyritään edistämään ja ongelmia ehkäisemään monilla erilaisilla yhteiskunnallisilla toimilla. Lastensuojelulaki on yksi näistä toimista ja sen tehtävänä onkin turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun. (Lastensuojelulaki 13.4.2007/417.) Lastensuojelu on määritelty Suomen laissa hyvin laajasti ja se voidaan karkeasti jakaa ehkäisevään lastensuojeluun sekä lapsi- ja perhekohtaiseen lastensuojeluun (Sosiaaliportti 2010a).

Ehkäisevästä lastensuojelusta on kyse silloin kun lapsi tai perhe ei ole vielä lastensuojelun asiakkaana. Tällaista ehkäisevää työtä toteutetaan esimerkiksi äitiysneuvolassa, päivähoidossa, opetuksessa ja nuorisotyössä. Työn tavoitteena on lapsiväestön hyvinvoinnin lisääminen ja mahdollisten ongelmien ehkäiseminen tai niiden syvenemisen estäminen. Tähän työhön pyritään monilla eri toiminnan tasoille ja laajasti ajateltuna voidaan siis kaikkea yhteiskunnallista, yhteisöllistä tai yksilöllistä toimintaa jolla edistetään lasten hyvinvointia ja ehkäistään lasten pahoinvointia pitää ehkäisevää työtä. (Hujala ym. 2004, 159-173.)

Lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua toteutetaan silloin kun perhe on jo lastensuojelun asiakkaana. Lapsi tai perhe tulee lastensuojelun sosiaalityön asiakkaaksi saadessaan lastensuojelun palveluita. Tällaisia palveluita ovat lastensuojelutarpeen selvitys, avohuollon tukitoimet, lapsen kiireellinen sijoitus, huostaanotto sekä sijaishuollon järjestäminen ja jälkihuolto. (Sosiaaliportti 2010a.) Kun lapsi tai perhe tulee lastensuojelun asiakkaaksi tulee aina tehdä asiakassuunnitelma jossa selviää muun muassa palveluiden tarve ja asiat joihin pyritään saamaan muutosta (Taskinen 2009, 39.)

3.2 Lastensuojelun sijaishuolto

Sijaishuollolla tarkoitetaan huostaanotetun tai kiireellisesti sijoitetun lapsen hoidon ja kasvatuksen järjestämistä kodin ulkopuolella (LSL 13.4.2007/417). Tällöin lapsi voidaan sijoittaa esimerkiksi joko perhehoitoon, ammatilliseen perhekotiin tai lastensuojelulaitokseen (Sosiaaliportti 2010b). Lastensuojelulaitoksiin lukeutuvat lastenkodit, koulukodit sekä muut näihin rinnastettavat lastensuojelulaitokset (Taskinen 2009, 78).

Sijaishuollossa lasta tulee kohdella läpsilähtöisesti, arvostavasti ja kunnioittaen. Lisäksi häntä tulee tukea luomaan myönteisiä ja läheisiä ihmissuhteita. Arjen peruspilarit muodostavat perushoito kuten ravitsemus, vaatetus ja lepo, joiden avulla luodaan lapselle tai nuorella säännöllistä ja turvallista arkea. Tämän lisäksi tärkeään rooliin nousee aikuisen läsnäolo ja hyväksyntä. Lasta tai nuorta tulee kannustaa ja hänelle tulee pyrkiä järjestämään onnistumisen kokemuksia. Lasta tai nuorta tulee kuunnella niin, että hän kokee tulevaisuutensa ymmärretyksi ja hyväksytyksi. Hänen kanssaan pyritään rakentamaan myönteistä kuvaa itsestään sekä opetetaan hänelle rajojen, sääntöjen ja sopimusten tekemistä sekä niiden noudattamista, jotta hän oppii kantamaan vastuuta omasta itsestään. (Sosiaaliportti 2010c.)

3.3 Omaohjaajan työ sijaishuollossa

Omaohjaaja työmenetelmällä tarkoitetaan tietyn nimetyn hoitajan sitouttamista lapsen tai nuoren elämään sijaishuollossa. Tällöin tarkoituksena on pyrkiä suunnitelmallisen ja pitkäjänteisen hoitamisen sekä kasvattamisen turvaamiseen. (Kyrönseppä & Rautiainen 1993, 101.) Omaohjaaja työmenetelmä on erittäin vaativa työmuoto joka vaatii työntekijältä paljon itsekuria ja kestävyyttä (Karppinen 2001, 15).

Omaohjaajan tehtävänä on perehtyä lapsen yksilöllisiin tarpeisiin sekä perehtyä lapsen kokonaisvaltaiseen elämäntilanteeseen (Timonen-Kallio 2010, 7).

Ensisijaisesti omaohjaajan työn tarkoituksena on vastata lapsen yksilöllisiin hoidollisiin tarpeisiin. Lisäksi tärkeänä voidaan pitää perusteellisen hoito- ja kasvatustyön hahmotusta. Tärkeää on kuitenkin muistaa, että omaohjaaja ei työskentele yksin vaan yhteistyössä työryhmänsä sekä lapsen hoidossa tarvitsemiansa muiden asiantuntijoiden kanssa. (Kyrönseppä & Rautiainen 1993, 101.)

Tärkeimpänä omaohjaajan vastuuna on luoda luottamuksellinen suhde lapseen. Tämän kontaktin saaminen on perusedellytyksenä koko kasvuprosessin onnistumiselle ja tuloksellisuudelle (Timonen-Kallio 2010, 7). Saavutetun vuorovaikutuksen kautta voidaan lapselle taikka nuorelle tarjota henkilökohtaisia korjaavia kokemuksia. Lisäksi omaohjaaja pystyy tarjoamaan lapselle taikka nuorelle kahdenkeskisen tunnesuhteen, vastavuoroisen ihmissuhteen sekä kiintymyssuhteen jossa työntekijä voi tarjota huolenpitoa, turvallisuutta, luotettavuutta ja jatkuvuutta. (Karppinen 2001, 16.)

3.4 Makslankadun lastenkoti

Turun kaupungilla on kymmenen omaa lastensuojelulaitosta, joista kolme toimii vastaanotto- ja tutkimusyksiköinä (Turku 2010a). Makslankatu on kaupungin vuonna 1980 perustettu kaksiosastoinen lastenkoti joka voi tarjota kodinomaisen ympäristön 14 lapselle taikka nuorella. Lisäksi Makslankadulta löytyy yksi itsenäistymisasunto ja osastojen välissä sijaitsee talouskeittiö. Tällä hetkellä Makslankadun lastenkodissa työskentelee 11 hoitohenkilökuntaan kuuluvaa työntekijää, kaksi laitosapulaista sekä keittäjä. Lastenkodin johtajana toimii Stina Enlund ja lisäksi kaupungin sosiaalityöntekijä on paikalla lastenkodissa kerran viikossa. (Makslankadun lastenkoti 2010.)

Sisätiloiltaan Makslankadun lastenkoti on kotoisa, jota on vielä lisännyt vuonna 2010 valmistunut laaja peruskorjaus. Suurin osa lapsista asuu omissa huoneissaan ja kahden-hengen huoneita on talossa vain muutama. Olohuoneessa sekä muissa yhteisissä tiloissa järjestetään yhteistä toimintaa ja

vietetään vapaa-aikaa. Lastenkodin takapihalta löytyy pieni metsäkaistale, jossa lapset mielellään leikkivät ja viettävät aikaansa. Tällä hetkellä Makslankadun 14:sta lapsesta kaikki ovat yli kymmenenvuotiaita ja vanhin lapsi on täysi-ikäinen. Kaikki lapset jotka asuvat Makslankadulla ovat pitkäaikaissijoitettuja. (Makslankadun lastenkoti 2010.)

Makslankadun lastenkodin arvoina voidaan pitää asiakaslähtöisyyttä, oikeudenmukaisuutta, erilaisuuden hyväksymistä, monikulttuurisuutta sekä yhteisöllisyyttä ja yhteistyötä (Makslankadun lastenkoti 2010). Näitä kaikkia suuresti tukee omaohjaaja-menetelmä joka lastenkodissa on käytössä (Turku 2010a). Makslankadulla on myös aikaisemmin käytetty elämyspedagogiikkaa ja esimerkiksi Mika Peltonen on vuonna 2009 tehnyt opinnäytetyön sen käytöstä lastenkodin omahoitajatyössä (Peltonen 2009, 2). Elämyspedagogiikan pitkän käytön juuret näkyvätkin Makslankadun lastenkodin arjessa.

4 ELÄMYSPEDAGOGIIKKA

4.1 Termien hajanaisuus

Seikkailutoiminnasta ja sen erilaisista sovelluksista eri kohderyhmien kanssa käytetään monia eri käsitteitä. Suomessa usein puhutaan seikkailukoulutuksesta, -terapiasta, elämyspedagogiikasta sekä toiminnallisesta ja kokemuksellisesta oppimisesta. (Linnossuo 2007, 203; Seikkailukasvatus.fi 2010.) Kuitenkin suosituin ja käytetyin käsite on seikkailukasvatus. Linnossuon mukaan tämä johtuu tavasta jolla seikkailun soveltamisen alkutaipaleelta lähtien on seikkailukasvatusta korostettu hoito-, kasvatus-, nuoriso- ja sosiaalityöalojen ammatillisena toimintana. Tällöin toiminnan ohella ollaan aina kiinnostuneita myös toimintaan osallistuvien ihmisten sisäisistä prosesseista. Ajatellaan, että seikkailu alkaa korvien välistä, sillä mukana on niin fyysinen kuin myös psyykkinen puoli. (Linnossuo 2007, 203.)

Englannin kielessä seikkailusta käytetään usein termejä outdoor education, adventure ja experiential learning (Linnossuo 2007, 203). Outdoor educationille löytyy myös useita eri määritelmiä. Usein tässä toiminnassa ei korosteta korkean riskin seikkailulajeja vaan siinä painotetaan elämysten ja kokemusten käyttöä ulkoilmassa. Tällöin pyritään ihmisten kokonaisvaltaiseen kasvuun ja oppimiseen maltillisten seikkailutilanteiden avulla. Tämä eroaa perinteisestä seikkailukasvatuksesta juuri maltillisuutensa vuoksi. (Karppinen 2007, 84.)

Adventure-sanasta on monin paikoin luovuttu sillä sen on koettu herättävän väärää tai liian voimakkaita mielikuvia toiminnan luonteesta (Linnossuo 2007, 203). Myöskin elämys-sanana (experience) haasteellisen käännettävyyden vuoksi on viime vuosina vakiintunut käytäntö, jossa meaningful experience-termillä viitataan elämykseen. Tätä pidetään voimakkaana ja moniaistillisena tunnekokemuksena, joka voi johtaa kokijan henkilökohtaiseen muutokseen. Sen sijaan termillä experience viitataan kokemuksen kaltaiseen elämiseen sekä ympäristön havaitsemiseen. (Kylänen & Tarssanen 2007, 105.)

Linnossuon mukaan ”seikkailu on kuollut jos se määritellään...” Tämä kuvaa hyvin seikkailutoiminnan piirissä käytävää keskustelua, sillä monien eri termien ja käyttöteorioiden käyttö onkin johtanut kentän kirjavuuteen. (Linnossuo 2007, 203.) Vaikkakin teoreettisella tasolla elämyspedagogiikan perinteet liitetään usein hahnilaiseen perinteeseen, jota esitellään seuraavassa kappaleessa ja seikkailukasvatuksen vastaavasti englanninkielisille alueille, nousee kuitenkin oleelliseksi seikkailuohjaajan oma näkemys asiasta (Telemäki 1998a, 43). Tästä johtuen seikkailukokemusten tuottamisessa jokainen seikkailukasvattaja luo ja rakentaa itselleen oman käyttöteoreettisen viitekehyksensä oman henkilökohtaisen koulutuksensa, historiansa ja työkokemuksensa kautta. Näin ollen seikkailukasvatuksesta tulee usein luonteva osa työntekijän työorientaatiota. (Linnossuo 2007, 203.)

Tämän opinnäytetyön teoreettisesta viitekehyksestä käytetään seikkailutoiminnasta nimeä elämyspedagogiikka. Tämän termin nähdään

sisältävän kaikki opinnäytetyön tietoperustassa esitetyt eri suuntaukset sekä määritelmät, ollen näin näiden kaikkien yhdistelmä. Nimeen elämyspedagogiikka on päädytty kahdesta syystä. Ensiksikin elämys-sanana laajuuden ja moniaistillisuuden sekä toiseksi pedagogiikka-sanana kasvatuksellisen periaatteen vuoksi.

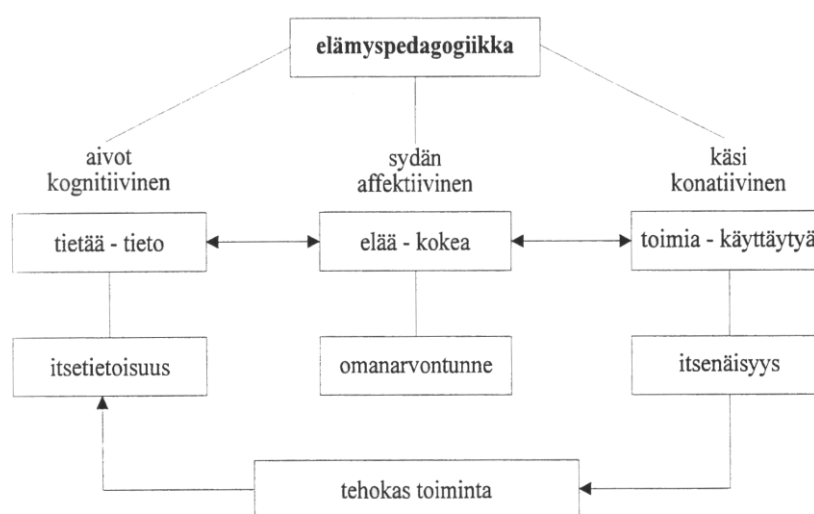
4.2 Hahnilainen pedagogiikka

Kurt Hahn (1886-1974) tunnetaan parhaiten elämys ja seikkailupedagogiikan kehittäjänä (Telemäki 1998b, 7; Seikkailukasvatus.fi 2010). Nykyinen elämyspedagogiikka, seikkailukasvatus sekä muut näiden sisäkäsitteet pohjautuvat vahvasti hahnilaiseen pedagogiikkaan, joten onkin syytä tutustua sen perusteisiin ja lähtökohtiin.

Hahn kehitti kasvatuksellista ajattelua, jonka konseptina oli kasvattaa vireää ja aktiivinen kansalainen, joka samalla tunsi velvollisuutensa muita ihmisiä kohtaan. Oppilaita arvioitaessa tulikin kiinnittää huomiota luokkahenkeen, oikeudenmukaisuuteen, kykyyn suoriutua tehtävistä vaarallisissa tilanteissa, organisaatiokykyyn sekä mielikuvitukseen. (Telemäki 1998b, 13-17.)

Oman kasvatusnäkemyksensä metodiseksi kivijalaksi Hahn kehitti elämyspedagogiikan, jossa yhteisöllisyys, toiminta, itsensä löytäminen ja emotionaalisuus saivat yksilön tuntemaan itsensä tarpeelliseksi ja osaavaksi. Elämyspedagogiikka koostui neljästä eri elementistä, jotka olivat fyysinen harjoittelu, projektit, retket ja pelastuskoulutus. Näiden avulla yksilö tuli saattaa vaikeiden jopa ylivoimaisten tehtävien eteen, joissa hänen selviytymiskykynsä pantiin koetukseen. Hahnin pedagogiikan mukaan kun ihminen oppii tuntemaan vahvuutensa tarjoaa tappionkin tuska mahdollisuuksia itsensä tuntemiseen. (Hahn 1960, 7; Telemäki 1998a, 14-15.) Tästä juuri seuraa Hahnin tunnuslause ”Your disability is your ability” eli rajoituksissa on vahvuutesi, jota käytetään vielä nykyään kuvaamaan seikkailukasvatusta ja sen mahdollisuuksia (Hahn 1960, 4).

Telemäki kuvaa hahnilaista kasvatusta, jonka Pielortz (Pielortz 1991) on jakanut kolmeen luokkaan eli päähän, käteen ja sydämeen. Pielortzin mukaan pää-luokkaan liitetään mm. tieto, rohkeus, mielikuvitus ja vastuu. Sydän-luokkaan kuuluvina pidetään esimerkiksi myötätuntoa, kunniaa ja rohkeutta. Viimeiseen eli käsi-luokkaan taas liitetään voima, sitkeys ja kestävyys. Nämä kolme luokkaa korostavat Hahnin pedagogiikan piirteitä eli osallistumista, vastuuta, myötätuntoa, luonnetta ja siveellisyyttä. (Telemäki 1998a, 18-19.) Hahnilaista pedagogiikkaa näkeekin joskus kutsuttavan pää-käsi-sydän-periaatteeksi, joka kuvaa hyvin sen kokonaisvaltaisuutta niin fyysisesti, psyykkisesti kuin älyllisestikin. Samaa asiaa on myös Herrmann (Herrmann 1995) kuvannut Telemäen kirjassa seuraavalla kuviolla (kuvio 1) elämyspedagogiikan vaikutuksista. (Telemäki 1998a, 43.)

Kuvio 1. Elämyspedagogiikan vaikutukset. (Herrmann 1995).

4.3 Elämyspedagogiikan määrittely

Mitä se elämyspedagogiikka sitten on? Kuten todettu seikkailu- ja elämyspedagogiikalla on yhtä monta asiantuntijaa kuin tekijääkin. Tämän vuoksi seuraavassa tietoperustan osassa kuvataan näiden termien ja niiden sisärtermien määritelmiä. Kappaleen aloittaa Heli Clarcken määritelmä seikkailukasvatuksesta, joka on hyvin laaja-alainen mutta se kuvaa seikkailukasvatuksen keskeisintä ydintä hyvin. Clarke määrittelee seikkailukasvatuksen keskeiseksi päämääräksi, että ihminen asetetaan niin uuteen ja haastavaan tilanteeseen, että tämän automaattiseksi muuttuneet toimintatavat ja roolit eivät enää toimikaan siinä odotetulla tavalla. Tästä seuraa niiden kyseenalaistaminen ja tietoinen uudelleenprosessointi. (Clarke 1998, 73.)

Salo tulkitsee Clarcken määritelmän niin, että seikkailun avulla ja sen kautta ihminen pyritään saamaan tietoiseksi omista toimintatavoistaan ja rooleistaan sekä niihin sisältyvistä rajoituksista. Näin ollen omien rajoitusten ja puutteiden kohtaaminen pakottaa seikkailijan refleктоimaan ja kyseenalaistamaan omia näkemyksiään sekä omaa toimintaansa, katsomaan ja tarkastelemaan itseään seikkailun valossa. Näin ollen seikkailun haasteista selviytyminen edellyttää seikkailijalta uusien toimintatapojen ja roolien tietoista omaksumista. (Salo 1999, 113.)

Linnossuon ottaa määrittelyyn mukaan myös muut ryhmän jäsenet. Hänen mukaansa seikkailukasvatus on kokemuksia, elämyksiä, oivaltamista ja toimintaa, jonka kautta ihminen oppii ja kasvaa ymmärtämään itseään, omaa toimintaansa ryhmän jäsenenä sekä tutustuu omaan alkuperäiseensä luontoyhteyden kautta. Seikkailukasvatuksen mahdollisuudet liittyvätkin suuresti yhteisen toiminnan kautta syntyviin ihmissuhteisiin. Toiminnan muodolla eikä menetelmällä ole sinällään suurtakaan väliä, vaan tärkeimmäksi nousevat ihmissuhteet joita niistä syntyvät. Yhteinen tekeminen ja seikkailukokemusten jakaminen toimii tutustumisen välineenä jolla luodaan pohjaa luottamukselle. Jos ohjaajan ja ryhmän välille syntyy henkilökohtainen sitoutuminen

mahdollistaa se kasvun ja kasvatuksen. Mikäli ryhmän ilmapiiri mahdollistaa sen, että yksilöt uskaltavat olla omia itsejään sekä kokeilla rajojaan, voidaan seikkailullisella toiminnalla saavuttaa paljon. (Pasanen 2001, 67; Linnossuo 2007, 204-205.)

Linnossuon mukaan seikkailukasvatuksen positiiviset vaikutukset näkyvät yksilö tasolla itsetunnon, päätöksenteon, itsetuntemuksen ja hallinnan tunteiden parantumisena. Ryhmän tasolla taas vuorovaikutustaitojen kehittymisenä, vastuunottona sekä antamiseen, jakamiseen ja saamiseen liittyvien hyvien kokemusten lisääntymisenä. Laajasti yhteiskunnallisella tasolla ajateltuna seikkailukasvatuksen vaikutuksina voidaan nähdä esimerkiksi päihteiden käytön ja rikollisuuden väheneminen sekä koulunkäynnin säännöllistyminen. (Caven 1992, 71-72; Linnossuo 2007, 205-206.)

Myttingin (Mytting 1994) kokonaisvaltaisen näkemyksen mukaan seikkailukasvatus ei ole urheilua, turismia, näytös tai valloitus eikä se ole muutoinkaan olemassa modernin tai postmodernin elämäntavan ylläpitämiseksi, vaan sen tarkoituksena on päästää meidät sen ulkopuolelle. Voidaan nähdä, että seikkailukasvatus kasvattaa etsimään uusia toimintatapoja kehittämällä mielikuvitusta ja luovaa ajattelua. Sen tarkoitus on ikään kuin auttaa ihmistä löytämään itsestään oma ”sisäinen lapsensa”. Toisaalta seikkailukasvatus myös kasvattaa kantamaan vastuuta. Sen tarkoituksena on kasvattaa ihmistä etsimään vapautta vastuuntunnon kautta. (Linnossuo 2007, 204; Poseka 2007.)

Yhteistoiminnallisuus ja toisen aito palveleminen ovat Myttingin (Mytting 1994) mukaan osa seikkailukasvatusta. Se laajentaa kunnioituksen, vastuuntunnon ja rakkauden koskemaan toisten ihmisten ja yksilön itsensä lisäksi myös ympärillä olevaa luontoa. Seikkailukasvatus etsii siis aitoa yhteisyyttä ja kokonaisuuden kokemusta elämän kaikkien osa-alueiden välillä. Tässä se käyttää työvälineenä yksilön ja ryhmän tarpeista lähteneitä erilaisia toimintamuotoja, ympäristöjä ja kokemuksia. Seikkailukasvatus pyrkii rikkomaan arkirutiineja, jotta ihmiset

heräisivät pohtimaan omaa olemassaoloaan suhteessa itseensä, toisiinsa sekä luontoon. (Linnossuo 2007, 204-205; Poseka 2007.)

Karppinen kuvaa Priestin (Priest 1999) käsitystä seikkailukasvatuksesta eli outdoor adventure educationista. Priestin mukaan seikkailukasvatus on harkittujen seikkailullisten kokemusten käyttöä, jossa tarkoituksena on saada aikaan yksilössä ja ryhmässä oppimista. Tähän tavoitteeseen pyritään ylläpitävien ja korkeata riskiä sisältävien huippukokemusten avulla. Tarkoitus on saada aikaan sellaisia positiivisia muutoksia tunteissa, ajattelussa ja toiminnassa, joiden avulla muutokset yhteisössäkkin ovat mahdollisia. (Karppinen 2007, 85.)

Priest in seikkailukasvatuksessa nähdään kolme eri ulottuvuutta. Ne ovat seikkailu eli adventure, ulkoilma ja -ympäristö eli outdoor ja kasvatus eli education. Seikkailu itsessään voi tapahtua yksilön henkisellä ja fyysisellä tasolla sekä sosiaalisena ryhmätoimintana. Toiminnasta voidaan myös erottaa oppimisen, kehittymisen, kuntoutumisen sekä terapeutisuuden ulottuvuudet. Priestin mukaan tietojen, taitojen ja kokemusten karttuessa tapahtuu älyllistä, moraalista ja sosiaalista kasvua. (Karppinen 2007, 85; Priest 2007.)

Elämyskasvatus on Kiisken mukaan tietoista pyrkimistä saattaa yksilö yksin tai ryhmässä pohtimaan oman elämänsä tai yhteisönsä ongelmia ja haasteita sekä etsimään niihin vastauksia. Välineenä tässä käytetään erilaisia elämyskasvatuksen avulla kohdattavia kokemuksia ja tunnetiloja. Elämyskasvatus toimii välineenä herätettäessä ryhmän tai yksilön todellisia kasvun haasteita. Itse kasvuprosessi tapahtuu, kun ryhmän kokemuksia analysoidaan suhteessa tavoitteisiin. Erilaiset elämykset toimivat ärsykkeinä, jotka avaavat ihmisen mieltä ja synnyttävät luovia prosesseja. Onnistumisen kokemukset antavat ihmisille voimavaroja hakea vastauksia elämän vaikeisiin kysymyksiin. (Kiiski 1998, 110.)

Telemäki näkee kuitenkin kaikilla seikkailukasvatuksen ja elämyspedagogiikan toiminnoilla neljä yhteistä osa-aluetta. Ensimmäiseksi hän nimeää sosiaalistamisleikit, joiden tarkoituksena on tutustuttaa ryhmän jäsenet toisiinsa ja poistaa osallistumisen esteet. Usein tällaisina leikkeinä pyritään järjestää tehtäviä joissa ryhmä joutuu turvautumaan toistensa apuun. Toisena alueena Telemäki nimeää ryhmäaloitteisuuteen liittyvät tehtävät, joissa ryhmä yhdessä selvittää sille asetetut ongelmat ja tehtävät. Kolmas alue käsittää erilaisia yksilöllisiä haasteita ja yksilötehtäviä. Tällaisia voivat olla esimerkiksi erilaiset köydellä kävelyt ja hyyt vaijereiden varassa. Neljäs ja viimeinen alue on ulkoilmatoiminnot kuten esimerkiksi vuorikiipeily, purjehdus ja melonta. (Telemäki 1998b, 21.)

4.4 Reflektion ja flow-tunteen peruskäsitteitä

Seikkailukasvatukseen kuuluu oleellisesti reflektiivisyys. Reflektiivisyys on usein takautuvaa, sillä siinä pohditaan mitä tehtiin ja miten toimittiin. Mitä ajatuksia tai tunteita tämä toiminta synnytti? Reflektio voi myöskin olla reaaliaikaista eli toiminnan aikana tapahtuvaa. Tällöin se saattaa edistää yksilö- tai ryhmätason tavoitteellista haasteiden ratkaisuun tähtäävää toimintaa. Toisaalta riskinä saattaa kuitenkin olla, että oman tai ryhmän tarkkailu sekä keskustelu saattavat estää spontaanin ja luovan toiminnan. (Daavitsainen ym. 2007,177.)

Reflektio voidaan myös suunnata tulevaisuuteen tulevaisuusreflektiona. Onnistunut tulevaisuusnäkyminen voi vaikuttaa yksilöön ja auttaa omien rajojen ja mahdollisuuksien tiedostamiseen. Voi kuitenkin olla, että tulevaisuuteen liittyvät epäonnistumisen pelot saattavat kapeuttaa kasvua tai jopa estävät sen kokonaan. (Daavitsainen ym. 2007,177.)

Elämyspedagogiikan ydinkysymykseksi on noussut voiko oppimista ja varsinkin tavoitteellista kasvua sekä kasvatusta tapahtua ilman tietoisiksi tuleamista. Tämä kysymys ei kuitenkaan ole oleellinen elämyspedagogiikassa, sillä hahnilaisen pää-käsi-sydän-periaatteen ilmentymässä on monia

elementtejä joita ei voida pukea sanoiksi tai ajatuksiksi. Ilmiöt ja asiat jäävät aina jollakin tasolla avoimeksi. (Daavitsainen ym. 2007,178.)

Seikkailu- ja elämyspedagogiikkaan liitetään usein myös vahvasti Csikszentmihalyin luoma käsite Flow eli optimaalinen kokemus. Flow on tila jossa tietoisuuteen saapuva informaatio on tavoitteiden mukaista ja tällöin psyykkinen energia virtaa ilman ponnistuksia. Yksilöllä ei siis ole tarvetta kantaa huolta tai asettaa omaa riittävyyttään kyseenalaiseksi. Tämä johtaa siihen, että aina kun yksilö pysähtyy ajattelemaan itseään, tulos on rohkaiseva. Myönteinen palaute vahvistaa itseä ja yhä enemmän tarkkaavaisuutta vapautuu käsittelemään ulkoista ja sisäistä ympäristöä. (Csikszentmihalyi 2005, 68.)

Flow-tunteen aikana yksilö on paneutunut täydellisesti toimintaan muiden ajatusten ja tunteiden kustannuksella. Hän on siis keskittynyt vain ja ainoastaan käsillä olevaan toimintaan. Vaikka itse kokemuksen aikana yksilön ei ole mahdollista miettiä kokemuksen merkitystä itsensä kannalla on tunteen läpikäyminen kuitenkin mahdollista jälkeenpäin. Kun toiminto on ohi ja tietoisuus itsestä palautuu, ei yksilö ole enää sama kuin ennen flow-kokemusta vaan hän on uusien taitojen ja tuoreiden saavutusten tähden entistä rikkaampi. (Csikszentmihalyi 2005, 105.)

Tilli kuvaa piirteitä jotka liittyvät Csikszentmihalyin (Csikszentmihalyi 1990) mukaan juuri seikkailu aktiviteettien aikana koettuihin flow-elämyksiin. Näiden kokemusten aikana huomio keskittyy täydellisesti tehtävään toimintoon ja yksilöllä on selkeänä mielessä tavoitteet ja saatava palaute. Yksilö kokee olevansa osa suurempaa toiminnallista kokonaisuutta eikä hän enää pelkää tilanteen kontrollin menettämistä. Lisäksi haaste jonka yksilö on kohdannut on optimaalisessa suhteessa juuri hänen kykyihinsä sekä suorituksen spontaanisuuden ja automaation tasot ovat korkeat. (Tilli 2002 ,38.) Flow-tunne saa seikkailijan ylittämään itsensä ja saamaan voimauttavia kokemuksia.

5 SEIKKAILU KÄSITTEENÄ

5.1 Toiminnan kriteerit

Kochin (Koch 1995) mukaan seikkailukasvatuksen tulee sijoittua seikkailijoilleen vieraaseen ja vaatimuksia asettavaan, usein luonnon ympäristöön. Seikkailun tulee myös sisältää toimintaa, josta on vaikea kieltäytyä ja siihen tulee aina liittyä ennalta arvaamattomuuden ja yllätyksellisyyden tunne. Lisäksi ennen seikkailun fyysisen toiminnan aloittamista vaaditaan henkistä suunnittelua ja harkintaa. Viimeisenä kohtana seikkailukasvatuksen kuuluu Kochin mukaan turvallisuuden ja kontrollin sekä toisaalta arvaamattomuuden ja itsensä voittamisen välisen tasapainon löytäminen. (Telemäki 1998a, 42.) Näiden lisäksi tärkeässä roolissa ovat asiakkaan motivoituneisuus ja vapaaehtoinen osallistuminen toimintaan (Caven 1992, 63).

Elämyspedagogiikka on enemmänkin elämällistä kuin tilanteellista. Eli sen pohjana toimii yksilön taustalla olemassa olevat elämäntilanteet, ei niinkään uusien tilanteiden tai herätteiden luominen eikä erätaitojen opettelu. (Perttula 2007, 61; Outwardbound 2008.) Elämyspedagogiikka on kokemiseen rohkaisevaa ja sellaista asennetta tukevaa, jossa ihminen kokee iloa minkä tahansa itselleen niin tärkeän tunnistamisesta, että haluaa ja on myös valmis toteuttamaan omaa elämäänsä sen suuntaisesti. (Perttula 2007, 61.)

Telemäen mukaan taidot joita seikkailija tarvitsee seikkailukasvatuksessa ja elämyspedagogiikassa voidaan jakaa kolmeen luokkaan. Ensimmäiset eli kovat taidot ovat erilaisia helposti mitattavia teknisiä taitoja kuten kyky kiivetä, meloa tai lyödä naulaa. Pehmeät taidot taas sisältävät erilaisia taitoja jotka liittyvät esimerkiksi organisointiin, ohjeiden antamiseen ja opettamiseen. Viimeiset eli metataidot pitävät sisällään taitoja jotka merkitsevät toiminnan integrointiin liittyviä taitoja kuten johtajuutta, etiikkaa, kykyä kommunikoida ja saada viesti perille sekä kyky tehdä päätöksiä ja arvioida tilannetta. (Telemäki 1998b, 21.)

5.2 Seikkailun kulku ja ohjaajan rooli

Elämyskasvatus voi olla joko selkeästi rajattu kokonaisuus seikkailuleikkejä ja – harjoituksia, joiden kautta saadaan yksilössä ja ryhmässä aikaan seikkailullisia elämyksiä. Toisaalta elämyskasvatus voi olla myös tavoitteellinen elämysretki, jolloin ryhmän haasteet muodostuvat luonnossa liikkumisesta ja ryhmän jäsenten keskinäisestä vuorovaikutuksesta. Usein elämyskasvatus muodostuu kuitenkin näiden kahden yhdistelmästä eli ohjatusta ryhmäprosessista ja luonnon asettamista haasteista. (Kiiski 1998, 110-111.)

Elämyskoulutus muodostaa aina kokonaisuuden, joka voi koostua esimerkiksi aloitus-, syventävästä- ja lopetusjaksosta. Seikkailua edeltää suunnitteluvaihe, jonka lähtökohtana on ryhmän asettamat tai ryhmällä asetetut tavoitteet sekä ryhmän taidot liikkua luonnossa. Suunnitelman tulee myös ottaa huomioon seikkailun turvallisuusseikat ja siinä pitää olla tilaa myös mahdollisille muutoksille. Seikkailu alkaa aloitusjaksolla, jonka tavoitteena on tutustuttaa ryhmän jäsenet toisiinsa. Tässä vaiheessa voidaan apuna käyttää erilaisia luottamus- ja vuorovaikutusharjoituksia. (Kiiski 1998, 111.) Hahnilaisen periaatteen mukaan on myös hyvä jakaa ryhmäläisillä vastuuta, jotta kukaan ei pääse olemaan pelkkänä vapaamatkustaja ryhmässä (Daavitsainen ym.2007, 172).

Aloitusjaksoa seuraa syventävä jakso, jolloin työskennellään kohti ennalta asetettuja tavoitteita. Tässä apuna voidaan käyttää erilaisia ongelmaratkaisusekä herkistymisharjoituksia. Ongelmanratkaisutehtävät tuottavat ryhmää yhdistäviä prosesseja kun taas herkistymisharjoitukset tuottavat tunne-elämyksiä. Näitä voidaan saavuttaa esimerkiksi erilaisten rooli- ja draamaharjoitusten kautta, jolloin yksilöt voivat tuoda esille omaa sisäistä maailmaansa. Elämyskoulutuksen viimeisenä vaiheena toimii lopetusjakso, jolloin keskitytään yksilön irtaantumiseen ryhmästä. Tämä vaihe on tärkeä sillä elämyskasvatuksen intensiivisyys voi saada aikaan voimakkaan yhteenkuuluvuuden tunteen. Suotavaa onkin antaa ryhmän jäsenille tilaa

yksilölliseen työskentelyyn ja aikaa pohtia omaa subjektiuttaan suhteessa ryhmään ja kokemuksiin. (Caven 1992, 65; Kiiski 1998, 111.)

Ohjaajan tehtävänä tässä prosessissa on sen mahdollistaminen, käynnistäminen, seuraaminen ja tukeminen olosuhteisiin, toimintaan ja ryhmään vaikuttamalla. Ohjaajan työ ei ole ensisijaisesti selittämistä eikä tulkitsemista, vaan tilan antamista ja tilanteiden mahdollistamista. Ratkaisuja on etsittävä ryhmästä ei ohjaajasta. Oppimisprosessin aikana ohjaajan tehtävänä on tehdä itsestään tarpeeton ja nimenomaan siinä sen asian suhteen, jossa hän on ollut oppimisprosessille hetki sitten tarpeellinen. (Lehtonen 1998, 98.)

Seikkailun ohjaajan ja ohjattavien välistä suhdetta voidaan kuvata nelivaiheisen prosessin kautta. Ensimmäisessä vaiheessa ryhmän ohjaaja toimii usein ratkaisujen tekijänä. Varsinkin seikkailun alkuvaiheessa osallistujat ovat usein liian jännittyneitä tai stressaantuneita tekemään omia päätöksiä. Heiltä saattaa myös puuttua tarvittavat tiedot ja taidot. Prosessin toisessa vaiheessa eli suojaavassa osallistumisessa ohjaaja pyrkii aktivoimaan ryhmää tekemään omia päätöksiä ja ratkaisuja. Olennaista on kuitenkin vielä erilaisten perspektiivien ja näkökulmien avaaminen. (Telemäki 1998a, 49-50.)

Ohjaajan ja ohjattavien välisen prosessin kolmannessa vaiheessa ohjaaja pyrkii ryhmän pätevyyden edetessä vetäytymään yhä enemmän syrjään ryhmän päätöksenteosta. Ohjaajan tulee sen sijaan tukea ymmärtäväisesti ja kärsivällisesti ryhmän oppimisprosessia. Prosessin viimeisessä vaiheessa pyritään tilanteeseen, jossa ryhmä ohjaa itse omia toimintojaan. Tällöin seikkailun ohjaajan tehtäväksi jää korkeintaan puuttua erilaisiin turvallisuuskysymyksiin. (Telemäki 1998a, 50.)

Ohjaajan tehtävänä on keskittyä ryhmään ja sen toimintaan. Kyse on aina ryhmän toiminnasta, sen tavoitteista ja saavutuksista. Ei riitä, että ohjaaja kuuntelee. Hänen on myös todella kuultava ryhmää ja sen jäseniä. Ohjaajan

tehtävänä ei ole tulkita, selittää, tietää eikä opettaa. Ohjaajan tehtävänä on tarjota mahdollisuuksia, tilanteita, olosuhteita ja tilaa. (Lehtonen 1998, 106.)

5.3 Kokemisen eri tasot

Seikkailu on asia jonka jokainen ihminen kokee omalla tavallaan. Tämä johtaa siihen, että seikkailun eri tasoja on hankala määritellä ja vertailla keskenään. Mortlockin tekemää seikkailun tasojen nelijakoa voidaan kuitenkin käyttää apuna määritettäessä seikkailukokemuksia. Tätä jakoa voidaan soveltaa sekä seikkailijaan että ohjaajaan. (Epikova & Salo, 2007, 8.)

Mortlockin seikkailun ensimmäinen taso on leikin-taso. Siinä yksilö toimii huomattavasti omien kykyjensä alapuolella ja hänen osallisuutensa on vähäistä, niin tunteiden, taitojen, keskittymisen kuin myös mielentilan suhteen. Yksilön reaktiot vaihtelevat hauskaista ja miellyttävästä tylsistymiseen ja ajan haaskaukseen. Leikin-tasolla ei myöskään pelon tunne ole läsnä. (Mortlock 1984, 22.)

Toisena Mortlockin tasona toimii seikkailu. Tällä tasolla yksilö tuntee hallitsevansa tilanteen mutta joutuu kuitenkin käyttämään kykynsä ja taitonsa tilanteen hallintaan. Pelon tunne ei tälläkään tasolla ole läsnä sillä yksilö tuntee olevansa hallinnassa, jos pelkoa kuitenkin esiintyy syynä on usein vieras ja tuntematon ympäristö. Tällä tasolla yksilö asettaa itselleen tietoisesti haasteita jotka hän vaivoin pystyy saavuttamaan, jolloin hänen tyydytyksensä on suurimmillaan. Seikkailun tasolla usein opetellaan erilaisia taitoja, sillä yksilö ei tunne pitkästymisen eikä stressin tunnetta. (Mortlock 1984, 22.)

Mortlockin kolmantena tasona toimii rajaseikkailun-taso, joka on vain juuri ja juuri seikkailu-tason yläpuolella. Tällä tasolla yksilö tuntee jo pelkoa fyysisestä loukkaantumisesta eikä enää koe olevansa tilanteen herra. Hän kuitenkin tuntee, että pienellä määrällä tuuria ja omalla panoksellaan hän pystyy selviämään tilanteesta. Lisäksi hän tiedostaa, että hänen oppimansa taidot ovat

koetuksella ja jos hän selviää tilanteesta on hän kokenut rajaseikkailun. Tämä tapaus saa hänet tuntemaan suurta tyydytystä ja kunniaa, joka saattaa jäädä hänen mieleensä loppuiäksi. Kunnian ja tyydytyksen tunteet ovat suhteessa juuri seikkailun intensiivisyyteen ja laajuuteen. (Mortlock 1984, 23.)

Neljäntenä ja viimeisenä Mortlockin tasona on epäseikkailu. Tällä tasolla yksilön kokema seikkailu ei ole enää millään tasolla hallittavissa ja seurauksena saattaakin olla pahimmissa tapauksissa loukkaantuminen tai peräti kuolema. Epäseikkailuun ei välttämättä aina liity fyysistä vammaa mutta psyykkisen vamman piirteitä siinä on aina. Epäseikkailu kuten muutkin seikkailun tuntemukset ovat hyvin yksilöllisiä, joten ”onnistuessaan” epäseikkailu voi olla yksilölle paras tapa oppia omista rajoistaan. (Mortlock 1984, 23.)

Sen sijaan elämystutkija Snel (Snel 2006) erottelee elämyskokemukset viiteen eri kategoriaan. Hänen mukaansa ensimmäinen näistä on välillinen kokemus eli *secondary experience*, johon sisältyy kokemuksemme ympäristöstä ja objekteista, sekä niihin liittämämme merkitykset. Toiseksi kokemukseksi hän listaa välittömän kokemuksen eli *primary experience*. Tässä seikkailija prosessoi ja vastaanottaa juuri tiettyyn kokemukseen liittyvää tietoa ja henkilökohtaisia kokemuksia. Kolmantena kokemuksena toimii emotionaalinen kokemus eli *emotional experience*, jossa on mukana henkilökohtaista tunnereaktiota. Nämä kaikki kolme edellistä elämyskategoriaa Snel nimeää kokemusten eli *Erlebniksen* piiriin. (Kylänen & Tarssanen, 104.)

Viimeiset kaksi kokemusta Snellin liittää elämyksen eli *Erfahrungin* piiriin. *Meaningful experiences* eli elämyksessä seikkailija oppii kokemuksen seurauksena jotakin. Viimeinen kategoria on nimeltään sisäinen muutos eli *integral experience* jolloin kokemuksen johdosta subjektihenkilön maailmankuva muuttuu jollain tavalla. Snel ei pidä kategorioitaan kuitenkaan millään tavalla hierarkkisina vaan ne osoittavat kokemuksen ja elämyksen rinnakkaista suhdetta. Voidaan jopa puhua niiden limittäisestä suhteesta. (Kylänen & Tarssanen, 104-105.)

5.4 Toiminnan päämäärät

Clarcken mukaan seikkailukasvatuksesta voidaan eritellä viisi erilaista päämäärää. Ensimmäisessä seikkailua tehdään vain seikkailun vuoksi sillä ajatellaan, että seikkailu sinänsä kasvattaa luonnetta. Tässä päämäärässä oletetaan että luonteen jalostaminen on toivottavaa ja lisäksi uskotaan, että tähän tavoitteeseen päästään epäilemättä seikkailun avulla. Riittää, että yksilö viedään jylhään luonnonmaisemaan sekä omille rajoilleen asti. Tämä yksinkertaisesti johtaa yksilön jalostumiseen. Seikkailun varsinaisella sisältö taikka kohderyhmällä ei ole mitään väliä, vaan kaikki seikkailu sisältää kasvattavan vaikutuksen. (Clarke 1998, 64-65.)

Clarcken määrittelemällä refleктоivalla seikkailulla on paljon yhteistä edellisen kanssa, mutta seikkailukokemuksen oppimisen katsotaan tapahtuvan reflektion kautta. Näin ollen tärkeää on seikkailukasvattajan ja ryhmäläisten välinen keskustelu seikkailukokemuksen jälkeen. Ajatelleen, että sanallinen seikkailun määrittely on hyväksyttävää ja se on myös oppimisen edellytys johon rohkaistaan. Refleктоivan seikkailun käyttäjät joutuvat jo kiinnittämään huomiota valitsemiinsa keinoihin ja mihin seikkailun osiin kiinnitetään sanallista huomiota. (Clarke 1998, 65.)

Elämyshakuisuusteoriaan perustuva seikkailukasvatus perustuu ajatteluun jonka mukaan osa ihmisistä kaipaa elämäänsä tavallista enemmän vaihtelua, jännitystä, seikkailuja, riskejä, uusia kokemuksia ja voimakkaita elämyksiä ja he ikävyistyvät rutiinitoiminnoista. Näillä ihmisillä on myös suurempi riski ajautua hakemaan kokemuksia laittomin keinoin, sillä yhteiskunta ei hyväksyttyjä elämyksiä pysty nuorilla paljoa tarjoamaan. (Haapasalo 1992, 9-22; Clarke 1998, 66.)

Seikkailu ajanvietteenä on nimensä mukaisesti seikkailua, jossa kaikilla on hauskaa. Ryhmää ei viedä ääritilanteisiin, eikä muihinkaan liian haastaviin

tilanteisiin. Jos näyttää, että ryhmällä ei ole hauskaa on ohjaajan muutettava ohjelmaa niin, että kaikilla on taas hauskaa. (Clarke 1998, 66.) Seikkailulla ei ole mitään suurempaa tarkoitusta, eikä sillä pyritä yksilön sisäiseen muutokseen.

Seikkailu metaforana on Clarcken viimeiseksi määrittelemä päämäärä. Hänen mukaansa tämä seikkailu voidaan jakaa kahteen osaan. Ensimmäinen on seikkailu metaforana elämästä yleensä ja toinen on seikkailun käyttö metaforana yksittäisten asioiden oppimisessa. Ajatus metaforan käytöstä elämästä yleensä muistuttaa Clarcken määrittelemää seikkailua seikkailun vuoksi, sillä molemmissa seikkailun ajatellaan aiheuttavan seikkailijassa kasvua ja muutosta. Nyt kuitenkin ajatellaan selkeämmin, että tämä oppiminen on siirrettävissä arjen tilanteisiin. Seikkailu voidaan nähdä vertauskuvana eli metaforana yksilön tai ryhmän elämäntilanteista. Tärkeää on että ohjaaja mitoittaa seikkailun intensiivisyyden sopivasti. Seikkailijan on jouduttava tilanteeseen, joka on hänelle uusi ja sen verran vaarallisen tuntuinen, että hän kokee epävarmuutta ja hänen on pakko hylätä vanhat toimintatapansa. Näennäisessä vaaratilanteessa hän joutuu ponnistelemaan ja saavuttamaan tilanteen hallinnan tason. Tällaisesta kokemuksesta seikkailijalle kasvaa parempi ymmärrys omasta itsestään. Hän on siis nähnyt oman tapansa toimia uudessa tilanteessa ja huomannut selviävänsä siitä. (Clarke 1998, 67.)

Seikkailun käyttö metaforana yksittäisten asioiden oppimisessa muistuttaa suuresti lähestymistavaltaan seikkailua elämän metaforana. Nyt kuitenkin ajatellaan, että seikkailuun on mahdollista tietoisesti ottaa mukaan niitä elementtejä jotka rohkaisevat kunkin ryhmän tai yksilön kasvua juuri heille tärkeillä elämän alueilla. Näiden elementtien on tarkoitus tukea jo ennen seikkailua määriteltyjä elämäntaitoja. Ohjaajan on tällöin tärkeä selvittää jo etukäteen juuri tämän ryhmän tarpeet ja pohtia keinoja niiden saavuttamiseen. (Clarke 1998, 68-69.)

Laajasti seikkailun päämääristä voidaan sanoa, että jotta ne mahdollistaisivat yksilön positiivisen minäkuvan kehityksen tulee niiden aina tähdätä onnistumisen kokemuksiin. Tällöin ne auttavat rikkomaan epäonnistumisen kehän ja tarjoavat tilaisuuden kokea itsensä hyväksytyksi ja osaavaksi. Näin ollen voidaan pysäyttää asiakkaan mahdollisen negatiivisen minäkuvan kehitys. (Lindfors 1996, 66.) Kokonaisuutena voidaan siis todeta, että täyttääkseen seikkailun määritelmän tulee toiminnan aina olla sekä tavoitteellista, että yksilön tarpeet huomioonottavaa.

6 SEIKKAILUJEN KUVAUKSET

6.1 Alkuvalmistelut

Oma valmistautumiseni järjestämiini seikkailuihin alkoi jo paljon ennen varsinaista opinnäytetyöni toteutusta. Olin jo aiemmin suorittanut Turun ammattikorkeakoulussa pidetyn Kota ry:n järjestämän seikkailukasvatuskurssin, joka toimi eräänlaisena kipinästä saaden minut pohtimaan seikkailukasvatuksen käyttöä omana työvälineenäni (Kota ry, 2010). Käymäni kurssi antoi minulle myös valmiuksia omien seikkailuideni suunnitteluun ja valmisteluun.

Sen lisäksi, että aloin suunnittelemaan järjestettäviä seikkailuita, valmistaudun niihin myös usein konkreettisin keinoin. Tärkeimpänä näistä pidän turvallisuutta sillä seikkailukasvatukseen liittyy usein toiminnallista tekemistä, joten fyysiset onnettomuuden ovat mahdollisia. Tämän vuoksi kannoin aina seikkailussa mukamme ensiapulaukkua jonka sisällön tarkistin aina ennen jokaista seikkailuamme sekä varmistin että mukamme oli matkapuhelin mahdollisia hätätilanteita varten. Olin myös jo aiemmin suorittanut ensiavun EA1-kurssin (Punainen risti 2010). Lisäksi tein myös itseäni varten riskikartoituksen. Tässä kartoituksessa pohdin mahdollisia riskejä joita kohtaisimme seikkailuissamme niin ympäristön kuin toistemme suunnalta. Tätä kautta pyrin minimoimaan riskit tai ainakin tiedostamaan niiden olemassaolon.

Makslankadun lastenkodilla oli hyvä valikoima erilaisia retkeily-tarvikkeita. Näistä välineistä valitsin ne joita tarvitsimme ja huolsin ne tarvittaessa kuntoon. Koska seikkailuihin liittyi oleellisesti myös ulkona ruokailu olin asiasta yhteydessä lastenkodin keittiöön. Sovimme keittäjän kanssa mahdollisista tarvitsemistani ruoka-tarvikkeista ja niiden käytöstä. Pohtiessani seikkailuiden muonitusta jouduin ottamaan huomioon myös mahdolliset erikoisruokavaliot.

Valmistellessani seikkailuja ja niiden aiheita olin myös yhteydessä Makslankadun lastenkodin johtajaan sekä muuhun työyhteisöön. Kyselin heidän mielipiteitään ja ehdotuksiaan seikkailujen teemoiksi. Pyrin ottamaan nämä ehdotukset huomioon ja käyttämään niitä tarpeen mukaan. Tämän lisäksi lupasin myös informoida työyhteisöä opinnäytetyöni etenemisestä ja sen vaiheista.

6.2 Esittely työyhteisölle

Sovimme Makslankadun lastenkodin johtajan kanssa, että esittelisin omaa opinnäytetyötäni 3.6.2010 järjestettävässä osastokokouksessa. Kokous oli tarkoitettu juuri sen osaston henkilökunnalle johon myös toteutin opinnäytetyöni. Kokoukseen paikalle saapuivat lähes koko osaston henkilökunta, laitosapulainen sekä lastenkodin johtaja.

Olin valmistanut kokousta varten powerpoint-esityksen (liite 1). Tiesin, että kokouksen aikataulu oli muutenkin kiireinen joten pyrin tuomaan esittelyssäni esiin vain opinnäytetyöni pääkohdat. Tämän lisäksi suuri osa työyhteisöstä tiesi jo opinnäytetyöstäni ja sen tulevasta toteutuksesta.

Aloitin esitykseni kertomalla lähtökohdista jotka koin olevan opinnäytetyöni taustalla. Tämän jälkeen esittelin kaavion seikkailu- ja elämyspedagogiikasta ja kuvasin siitä vaiheita jotka itse koin tärkeiksi opinnäytetyöni kannalta. Teoriaosuuden jälkeen kerroin käytännöistä joiden mukaan aion opinnäytetyöni

toteuttaa. Tässä vaiheessa opinnäytetyöni ohjelman runko ei ollut vielä täysin valmis mutta esittelin alustavasti mitä aion lasten kanssa toteuttaa.

Halusin tuoda esityksessäni esille näkökulmaa, että projekti on tarkoitettu työyhteisön hyväksi. Tämän vuoksi kerroin esityksessäni opinnäytetyöni vaikutuksista koko työyhteisöön. Halusin työntekijöiden olevan selvillä miten he voivat olla itse tukemassa opinnäytetyöni positiivisia vaikutuksia. Viimeisenä kiitin työyhteisöä jo saamastani tuesta ja kerroin olevani valmis käymään keskusteluja opinnäytetyöni tavoitteista ja sen toteutustavoista sekä mahdollisista parannusehdotuksista.

Kerroin kokouksessa työyhteisön saavan jokaisesta järjestämästäni seikkailusta oman kirjallisen tiivistelmän. Nämä tiivistelmät tulivat kuitenkin vain työyhteisön käyttöön eikä niitä löydy opinnäytetyön raportistani. Tällä ratkaisulla on haluttu tukea sitä, että tiivistelmissä voitiin kuvata lasten käytöstä vapaasti ja näin ollen työyhteisö pystyi vertaamaan sitä lasten aikaisempaan käytökseen ja taustoihin. Tällä tavoin pyrittiin kohdistamaan opinnäytetyön hyöty suoraan työyhteisön tarpeisiin.

6.3 Seikkailu Vepsässä

Ensimmäisen seikkailun taustaa

Jo ennen harjoitteluni alkamista oli harjoittelupaikallani päätetty järjestää retki Vepsän saareen 7-9.6.2010. Lapsista retkelle lähtisivät neljä poikaa, joista kolme olisi mukana omassa opinnäytetyössäni. Ryhmäni neljäs lapsi ei päässyt mukaan sillä hänellä oli jo sovittu päällekkäisiä menoja. Hänen tilallaan mukaan tuli kuitenkin toisen osaston samaan ikäluokkaan kuuluva poika. Itse lupauduin toimia retken ohjaajana ja ohjaaja-parikseni tuli toinen mies-puolinen ohjaaja.

Päätin järjestää opinnäytetyöni ensimmäisen seikkailun tällä Vepsän retkellä. Tiedostin, että mukana eivät olleet kaikki ryhmääni kuuluvat lapset mutta

toisaalta näin Vepsän saaren ja sen asettaman ympäristön ihanteellisena mahdollisuutena ensimmäiseen seikkailuun. Suunnitelmani mukaisesti päätin, että ensimmäisen seikkailuni teemana toimisi ryhmäytyminen ja yhdessäolo. Näin tämän tärkeä osana lasten arkea sillä juuri päättynyt kouluvuosi ja alkanut kesäloma toisi lapsille lisää vapaa-aikaa ja he tulisivat olemaan toistensa kanssa tekemisissä paljon enemmän kuin kuluneen kouluvuoden aikana.

Sovin yhdessä ohjaaja-parini kanssa, että minun tehtävänäni olisi järjestää ensimmäisen päivän ohjelma ja toimia sen päävetäjänä. Halusin nimenomaan järjestää vain ensimmäisen päivän ohjelman sillä ajattelin että onnistuessaan se antaisi retkelle ja koko kesälle positiivisen aloituksen. En kuitenkaan halunnut järjestää koko retkeä osana opinnäytetyötäni sillä halusin elämyspedagogiikan mukaisesti rikkoa lasten arkirutiineja ja antaa heille mahdollisuuden ja tilan omaehtoiseen toimimiseen.

Toiminnallinen osuus

Virallisesti retkemme ensimmäinen päivä alkoi maanantai-aamuna kun minä ja ohjaaja-parini saavuimme harjoittelupaikkaani. Lasten vaatteet ja tavarat sekä ruoat olivat pakattu valmiiksi. Itse en päässyt osallistumaan lasten vaatteiden pakkaukseen sillä en ollut paikalla edellisinä päivinä. Kuitenkin lasten pakatuista tavaroista oli tehty listat jotka kävin huolellisesti läpi. Kävin myös läpi meille pakatut yhteiset tavarat ja varmistin että mukanamme oli esimerkiksi ensiapulaukku, aurinkovoide, pesuaineet ja lasten henkilökohtaiset lääkkeet. Ruokalistan olimme jo aikaisemmin suunnitelleet yhdessä parini ja keittäjän kanssa.

Ennen lähtöämme lasten tunnelma oli selvästi odottava mutta he pystyivät kuitenkin hallitsemaan jännitystään kohtuullisesti. Eniten lasten tunteita nostatti ohjaajien komento, että lasten täytyi itse kantaa omat tavaransa ja huolehtia niistä koko matkan ajan. Ohjaajat perustelivat päätöstään sillä, että jos aikuiset

kantavat omat tavaransa sekä yhteiset tavarat on lastenkin kannettava omat tavaransa ja opeteltava huolehtimaan niistä.

Päästyämme taksilla Vepsän vesibussille hankimme kaikille oman kartan saaresta ja nousimme veneeseen. Matkamme alkoi haikeissa tunnelmissa sillä nostimme yhdessä maljan ohjaaja-parilleni joka oli kohta jättämässä työyhteisöimme ja hän halusi aloittaa asian käsittelyn lasten kanssa jo tällä retkellä. Venematkan aikana keskustelimme lasten kanssa retkeen ja koulun päättymiseen liittyvistä tunnelmista. Katselimme myös nähtävyyksiä joiden ohi matkasimme. Eräs ohjaaja oli neuvonut meitä, että joskus lapset ovat kiukutelleet venematalla kun eivät ole saaneet ostaa mitään laivan kahvilasta. Olimme vaurautuneet tähän hankkimalla sipsejä meno-matka evääksi. Lapset eivät kuitenkaan vaatineet päästä ostoksille, joten säästimme sipsit myöhemmäksi.

Noin tunnin venematkan jälkeen saavuimme Vepsän saareen. Sillä aikaa kun toinen ohjaaja lähti hakemaan avainta mökkiimme oli minulla hyvä aika keskustella lasten kanssa heidän odotuksistaan. Yksi lapsista sanoi odottavansa retkeä suuresti, kaksi lapsista oli hieman kielteisellä kannalla sillä heitä mietitytti saaren ulkovessojen kunto sekä miten he saisivat ajan kulumaan. Neljännellä lapsella ei ollut selkeää mielipidettä. Hän ei kuulemma odottanut retkeä mutta se ei myöskään häntä haitannut. Kannustin lapsia ja kerroin kuinka mukava loma meillä oli tiedossa.

Päästyämme mökille purimme tavaramme ja sovimme retkemme yhteisistä säännöistä. Sovimme yhdessä muun muassa millä alueella lapset saavat liikkua ilman aikuista ja että kaikkien pitää tiskata omat tiskinsä. Säännöt tuntuivat lapsista reiluilta ja he suostuivat niihin ilman vastustusta. Uskon, että lasten oli helpompi hyväksyä säännöt kun he olivat ne yhdessä sopineet ja he olivat itse saaneet niitä ehdottaa. Lisäksi olin jo aikaisemmin laivalla sopinut lasten kanssa, että mökkiimme saavuttuamme purkaisimme tavaramme ja sopsisimme säännöt. Lapset olivat siis saaneet aikaa käsitellä asiaa itsekseen.

Ensimmäisen seikkailun varsinainen toiminnallinen osuus alkoi yhteisellä osuudella rannalla. Tarkoituksena oli, että lapset saisivat aikaa tutustua lähiympäristöömme ja toisiinsa. Muutamasta lapsesta selvästi huomasi heidän pitävän yllä roolia, eivätkä he esimerkiksi suostuneet riisumaan farkkujaan taikka huppareitaan vaikka oli lähes helle-ilma. Yritin kannustaa lapsia rentoutumaan ja siirtymään loma-tunnelmaan. Lapset eivät kuitenkaan vielä tässä vaiheessa tähän suostuneet.

Rannalta siirryimme mökille jossa keskustelin lasten kanssa opinnäytetyöstäni ja mitä se minulle tarkoittaa. Halusin korostaa lapsille että tämä on yhteinen mukava juttu joka tehdään yhdessä lasten kanssa ja jonka mielelläni haluan heidän kanssaan tehdä. Lisäksi kerroin miten joudun kirjoittamaan yhteisistä tekemisistämme erilaisia raportteja. Lapsia tämä ei haitannut vaan kaikki halusivat olla osa ryhmää ja antoivat suostumuksensa. Kaikki lapset mielestäni ymmärsivät mistä heille puhuin mutta päätin silti palata asiaan ennen seuraavaa seikkailuani.

Halusin heti retken aluksi virittää lapsia seikkailun tunnelmaan. Käytin apunani Kinder-leluja, joista jokaisen lapsen piti valita yksi joka kuvaa heidän odotuksiaan leiristä. Annoin lapsille aikaa valita rauhassa ja tämän jälkeen pyysin muita kuuntelemaan hiljaa ja olemaan kommentoimatta muiden kertomuksia. Jokainen lapsi sai vuorollaan kertoa valinnastaan ja kiitin jokaista heidän vuoronsa lopuksi.

Harjoituksen aikana lapset valitsivat erilaisia leluja mutta kaikki eivät osanneet perustella miksi he olivat niitä valinneet. Ensimmäiseltä reflektio-kerralta en odottanutkaan syvällisiä ajatuksia, vaan halusinkin pelkästään totutella lapsia kertomaan omista tunteistaan ja olutiloistaan juuri tässä ryhmässä. Mielestäni tärkeämpää oli se hetki jonka koimme yhdessä ei sen tulokset.

Olin suunnitellut ohjelmaksemme tutustumisretken saaren ympäri. Kaikilla lapsille oli jaettu jo aiemmin kartat saaresta joita osa lapsista käyttikin apunaan. Retken alku lähti mukavasti käyntiin ja lapset keskustelivat sekä vitsailivat keskenään. Kuitenkin noin puolen tunnin matkan jälkeen lapset alkoivat selvästi väsyä ja nälviä toisilleen. Heitä alkoi kiinnostaa suuresti muiden tekemiset ja toistensa vahtiminen. Päätin, että ensimmäisen leikin leikkisimme päästyämme näköalapaikan huipulle. Näköalapaikalla nousu ei ollut erityisen helppo sillä sen päälle piti kiivetä käyttäen kallioon kiinnitettyä köyttä apunaan. Viimein pääsimme kallion päälle ja lapset saivat ihaila jylhää saaristolaismaisemaa.

Kuva 1. Maisema näköalapaikalta.

Ensimmäisenä leikkinä päätin pitää lapsille 5 jalkaa ja 3 kättä-leikin. Tämän aikana lasten pitää toimia ryhmänä ja ohjaaja kertoo kuinka monta jalkaa ja kättä koko ryhmästä saa koskettaa maata. Lapsille leikki oli uusi ja se tuntuikin heistä aluksi vähän vaikealta. Muutaman kerran jälkeen eräs lapsi sanoi osuvasti, että meidänhän täytyy auttaa toisiamme. Tämän jälkeen otin lapsille vielä muutaman vaikeamman tehtävän, joissa he todella tarvitsisivat toistensa apua. Lapset yrittivät auttaa sekä neuvoa toisiaan ja lopulta he onnistuivat tehtävissä toistensa avustuksella.

Lasten ilmapiiri muuttui leikin jälkeen selvästi vapautuneemmaksi ja päätimme lähteä takaisin kohti mökkiä. Hieman ennen mökkiämme ryhmän tunnelma

muuttui jälleen kireämmäksi. Lapsille alkoi tulla nälkä ja he alkoivat väsyä. Keskustelimme siitä kuinka nälkäisenä voi tulla väsyneeksi ja kiukkuiseksi mutta kuinka sitä täytyy vaan yrittää kestää ja olla purkamatta kiukkuaan muihin ihmisiin.

Päästyämme mökille takaisin toinen ohjaajista alkoi laittaa ruokaa ja itse jäin lasten kanssa pihalle tekemään vielä yhden leikin. Leikin nimi oli 6 esinettä. Leikissä luettelen lapsille kuusi eri esinettä jotka heidän pitää minulle tuoda. Lapset joutuivat tuomaan minulle esimerkiksi kiviä, lehtiä ja sukan. Leikimme leikkiä muutaman kerran ja leikin lopuksi yksi lapsista sanoi, että tällaiset ryhmäleikit on hyviä kun ei vaan yhtä palkita. Leikin jälkeen aloitimme ruokailun.

Ruoan jälkeen siirryimme yhdessä rannalle. Rannalla lapset innostuivat jalkapallosta ja lopulta saimme käyntiin jalkapallo pelin jossa sekä lapset että ohjaajat olivat mukana. Lapset pelasivat reilusti toisiaan vastaan ja heillä alkoi selvästi olla omaa ”me”-henkeä, yksilöiden sijaan.

Iltaapalan jälkeen totesin, että lapset olivat mielestäni liian väsyneitä uuteen reflektioon Kinder-lelujen kanssa, joten päätin siirtää sen seuraavaan iltaan. Koin että saman illan reflektio ei ollut välttämätöntä sillä olisimme kuitenkin retkellä vielä kaksi päivää ja näin ollen lapset saisivat vielä uusia mahdollisuuksia kertoa tuntemuksistaan.

Seuraavan illan reflektiossa lapset saivat kuvata tuntemuksiaan koko retken ajalta. Tämä siis sisälsi niin minun seikkailuni kuin myös sen päivän tekemiset. Kaikki lapset valitsivat iloisia hahmoja ja kertoivat kuinka kivaa meillä oli ollut. Tällä toisella reflektio kerralla he selvästi pystyivät jo paljon laajemmin ja syvällisemmin perustelemaan valintojaan ja niiden syitä. Tämän reflektio-kerran jälkeen uskoin, että lapsista suurin osa kykenisi puhumaan tunteistaan jos vain osaisin luoda siihen sopivat puitteet.

Kokonaisuutena ensimmäinen seikkailun meni suunnitelmien mukaan. Tarkoitukseni ei ollutkaan pyrkiä suuren flow-ilmioon taikka refleктоivaan seikkailuun vaan yksinkertaisesti seikkailuun ajanvietteenä. Halusin ensimmäisen seikkailumme olevan kevyt aloitus josta kaikille jää varmasti hyvä mieli ja näin ollen heidän on helppo osallistua seuraaviin järjestämiin seikkailuihin. Samankaltainen tarkoitus oli myös ensimmäisillä reflektio-kerroillamme. Tarkoituksena ei ollut päästä syvälliselle tasolle vaan pelkästään antaa lasten harjoitella tunteistaan ja omasta olostaan puhumista.

6.4 Haunisten altaan aarrejahti

Opinnäytetyön esittely lapsille

Olin jo ensimmäisen seikkailuni yhteydessä keskustellut opinnäytetyöhöni osallistuvien lasten kanssa omasta opinnäytetyöstäni ja mitä se minulle merkitsee. Halusin kuitenkin keskustella asiasta lisää jotta lapset saisivat paremman selvyyden seikkailuiden motiiveista ja niiden tarkoituksesta. Lisäksi halusin palata aiheeseen vielä sillä ensimmäiseen seikkailuun osallistui vain kolme neljästä ryhmääni kuuluvasta lapsesta.

Keskustelin lasten kanssa opinnäytetyöstäni 5.7.2010. Halusin päivän olevan hieman ennen toista seikkailuani jotta lapset pystyisivät orientoitumaan paremmin ja heille olisi aikaa valmistautua toiseen seikkailuuni. Valitsin keskustelu paikaksemme lastenkodin osaston keittiön sillä ajattelin sen olevan lapsille luonteva ja turvallinen paikka keskustella.

Keskustelimme lasten kanssa samoista asioista kuin ensimmäiselläkin kerralla. Painotin lapsille nimenomaan kuinka itse halusin tehdä tämän lasten kanssa ja kuinka asia on minulle itselleni tärkeä. Muistutin lapsia myös seikkailuiden vapaaehtoisuudesta ja siitä kuinka itse olen järjestänyt seikkailut juuri heille sopiviksi ja heitä varten.

Lasten reaktio ei ollut toivomani sillä lapset olivat epäileväisiä omasta osallistumisestaan eivätkä he ainakaan silminnähden olleet innostuneita asiasta. Yritinkin kannustaa lapsia ja saada heitä vakuuttuneiksi seikkailuiden hauskuudesta ja onnistumisesta. Ilmapiiri oli kuitenkin passiivinen joten jäinkin itse odottamaan seuraavaa seikkailua jännittyneenä.

Toiseen seikkailuun virittäytyminen

Toista seikkailuani edeltävä päivänä eli 6.7.2010 halusin virittää lapsia seikkailun tunnelmaan. Olin jo aikaisemmin kirjoittanut kirjeen jonka päätin lukea lasten kanssa yhdessä. Kirjeessä (Liite 2) kerrottiin aarteesta ja kuudesta aarrekartan palasta jotka oli kätkeyty luontoon. Aarrekartan palat löydettyämme voisimme koota aarrekartan ja löytää piilotetun aarteen.

Taustatarinani tarkoituksena oli saada lapset innostumaan seikkailusta ja tarjota toimintaa josta heidän olisi vaikea kieltäytyä. Aarteen avulla loin myös lapsille ennalta-arvaamattomuuden tunnelmaa ja jännitystä sillä aarrehahdissa kaikki on mahdollista. Pyrin siis täyttämään kaikki Kochin asettamat seikkailun määritelmät.

Päivällä keräsin lapset kokoon jälleen keittiönpöydän ympärille. Esittelin heille kirjeen ja luin sen ääneen. Annoin myös kaikille lapsille yhden vihjeen jonka he saivat lukea ääneen. Halusin näin tukea lasten osallisuutta ja saada heitä innostumaan seikkailusta. Lapset eivät kuitenkaan innostuneet suuresti vaikka toivoin yhden lapsen innokkuuden tarttuvan muihin ja saavan muutkin lapset seikkailun imuun.

Tarkoituksenani oli, että olisimme pakanneet tavaramme seikkailua edeltävänä päivänä. Päätin kuitenkin luopua tästä ja siirtää pakkauksen seuraavaan aamuun. Poikkesin alkuperäisestä suunnitelmastani sillä en halunnut painostaa taikka asettaa lapsille vaatimuksia osallistumisen suhteen. Uskoin itse vahvasti, että seuraavana aamuna kaikki lapset lähtisivät mukaani. Luottamustani lisäsi

se, että lapset vielä illalla kyselivät seikkailun ohjelmasta vaikka eivät vielä olleet lupautuneet lähtemään mukaani.

Toiminnallinen osuus

Toisen seikkailun aamuna 6.7.2010 kaikki lapset eivät vielääkään olleet varmoja osallistumisestaan. Päätin kuitenkin edetä suunnitelmani mukaan ja aloittaa pakkaamisesta. Otin eteisen pöydälle esille tarvitsemamme tavarat muun muassa ruoat ja trangiat. Pakkasimme tavarat niin että kaksi lasta kantoivat trangiamme ja toiset kaksi astiat sekä ruoat. Tätä perustelin lapsille, että koska tämä on yhteinen retkemme ja meille on yhteisiä tavaroita on tämä reilu ratkaisu sillä näin ollen kaikki lapset joutuvat kantamaan toistensa tavaroita. Lapset ymmärsivät tämän asian perusteluideni jälkeen.

Juuri ennen lähtöämme viimeinenkin lapsi päätti lähteä mukaan seikkailuun. Pakkasimme tavaramme autoon ja lähdimme kohti seikkailua. Seikkailukohteenamme toimi Raisiossa sijaitseva Haunisten allas. Tarkoituksena oli kiertää allas ja löytää sen varrelta kuusi aarrekartan palasta. Reitin kokonaispituudeksi tulisi noin neljä kilometriä. Itse olin edellisenä päivänä kiertänyt tämän reitin jo etukäteen ja piilottanut vihjeet sen varrelle. Kiertämällä reitin etukäteen varmistin myös, että reitti oli meille sopiva eikä siellä ollut mitään retkeämme haittaavia seikkoja esimerkiksi roskia taikka esteitä.

Lähdimme kiertämään reittiä ja tasaisin väliajoin lapset löysivät aarrekartanpalasia saamiensa vihjeiden avulla. Alkuun lapset olivat jännittyneitä mutta innostuivat selvästi reitin edetessä ja minä sekä toinen ohjaaja ruokimme lasten mielikuvitusta värittämällä tarinaa ja aarretta. Mielestäni lapset pääsivät Mortlocin määrittelemälle toiselle seikkailun-tasolla ja he saavuttivat jonkinlaisen flow-kokemuksen sillä heidän ajatuksensa pyörivät pelkästään seikkailun teemoissa.

Löydettyämme puolet vihjeistä päätimme pitää ruokatauon ja syödä eväämme. Olin päättänyt, että tämän seikkailun kovana taitona opettelisimme ruoan valmistusta. Lapset muodostivat ruoka-parit ja valmistivat itselleen trangiassa ruoaksi nuudeleita. Lisäksi meillä oli mukana yhteistä tonnikalaa sekä herkkusieniä joita lasten piti yhdessä osata jakaa ja huolehtia, että kaikki halukkaat saisivat osansa. Yleisesti ottaen ruokailutilanne meni hyvin ja lapset jaksoivat kärsivällisesti odottaa ruoan kypsymistä. Olin positiivisesti yllättynyt kuinka tarkkoja lapset olivat esimerkiksi ruoan hygieniasta sillä he käyttivät esimerkiksi tonnikalan ottamiseen purkista eri haarukkaa kuin syömiseensä.

Kuva 2. Kävelyä Haunisten altaalla.

Ruoan jälkeen jatkoimme matkaa ja löysimme loput vihjeet. Palasimme retkemme aloituspaikkaan ja kokosimme karttamme palaset. Kartan kuvaksi paljastui kivikko Makslankadun lastenkodin takapihalta. Palasimme lastenkotiin ja sovimme, että lapset käyvät yhdessä etsimässä aarteen. Lapset etsivät aarretta hetken aikaa ja löydettyään toivat sen ohjaajalle. Keräännyimme pöydän ääreen ja avasimme yhdessä aarteen. Sen sisältä paljastui karkkia sekä kaikille seikkailuun osallistuneille oma led-lamppu, joihin olin kaivertanut lapsen oman nimen.

Illalla kävimme lasten kanssa vielä reflektio-osuuden. Käytin heidän kanssaan samaa menetelmää kuin ensimmäisessä seikkailussani eli Kinder-leluja. Lapset saivat jälleen valita lelun joka kuvasi heidän mielialaansa ja tämän jälkeen kertoa tästä. Lasten vastaukset olivat hyvin positiivisia ja he olivat pitäneet seikkailusta. Toisena kysymyksenä kysyin lapsilta, että miksi heidän lähtönsä oli tuntunut aamulla niin vaikealta? Lasten vastaukset kuvasivat väsymystä ja jännitystä joten nämä olivat luultavasti suurimpina syinä lasten osallistumisen epävarmuuteen.

Kokonaisuutena olen tyytyväinen tähänkin seikkailuun. Lasten alun epävarmuus ja passiivisuus muuttuivat lopussa onnistumiseksi ja iloksi. Päämääränäni minulla oli lasten yhdessäolo ja kyky toimia yhdessä. Nämä tavoitteet saavutin kohtalaisesti sillä seikkailun aikana lapset osasivat toimia yhdessä ja auttaa toisiaan. He eivät kaikki takertuneet ohjaajiin taikka vaatineet näiltä huomiota vaan toimivat aitona yhteisenä ryhmänä. He pääsivät mukaan seikkailun imuun ja kokivat aidon flow-ilmion.

6.5 Retki Uikkupolulla

Kolmannen seikkailun suoritin 17.7.2010. Olin jo etukäteen tietoinen, että yksi ryhmäni lapsista ei pystyisi osallistumaan tähän kertaan. Tämän lisäksi sain kuitenkin tietää kaksi päivää aikaisemmin, että toinenkaan lapsi ei pystyisi osallistumaan äkillisten menojensa vuoksi. Pohdin pitkään, että pitäisinkö seikkailun suunnitelmien mukaisesti vaiko siirtäisin sitä, jolloin useampi lapsi voisi osallistua siihen. Lopulta päätin vetää seikkailun suunnitelmani mukaisesti. Perustelin päätöstäni sillä, että juuri tästä seikkailusta olisi hyötyä juuri näillä kahdelle osallistuvalla lapsella ja toiseksi aikataulullisesti seikkailuni saattaisi muuten siirtyä jopa viikkoja suunnitellusta.

En ollut kertonut seikkailusta siihen osallistuville lapsille etukäteen. Näin ollen en halunnut luoda pois jääville lapsille kateuden taikka ulkopuolisuuden tunnetta. Tämän lisäksi halusin luoda lapsille jännityksen tunteen

yllätyksellisyyden ja odottamattomuuden kautta toisin kuin esimerkiksi edellisessä seikkailussani jossa jännityksen loi etukäteen kuultu taustatarina ja aarteetsintä. Mainitsinkin seikkailustani ensimmäisen kerran lapsille vasta samana päivänä kuin seikkailu toteutui.

Verrattuna edelliseen seikkailuuni lapset olivat tällä kertaa paljon innokkaampia ja suostuvaisempia lähtemään mukaan. Tällä kertaa otin myös lapsia enemmän mukaan retken suunnitteluun ja toteutukseen. Lapset saivat itse päättää mitä ruokaa he halusivat syödä ja halusivatko he käyttää yhteisiä vaiko omia trangioita. Muun muassa nämä päätökset taas vaikuttivat siihen kuinka paljon lasten täytyi kantaa omia tavaroitaan. Halusin heidän pohtivan mielessään, että mitkä tavarat olivat tarpeellisia ja kuinka paljon he olivat itse valmiit tekemään retken eteen. Lopulta päädyimme ratkaisuun jossa toinen lapsista halusi käyttää omaa trangiaa ja minä sekä toinen lapsi jaoimme yhden trangian keskenämme.

Tavarat pakattuamme lähdimme matkaan. Seikkailun kohteena oli Raisiossa sijaitseva Raisionlahti ja sitä kiertävä Uikkupolku. Tarkoituksena oli, että olisimme tehneet pienen vaelluksen lahden reunoilla ja tämän jälkeen viettäneet aikaa kalastaen. Olin kiertänyt reitin saman päivän aamuna joten tiesin reitin tuomat haasteet ja ympäristön. Koin että reitti saattaisi olla lapsille liian pitkäväteinen joten varasin retkellemme mukaan erilaisia pieniä tehtäviä joita voisimme tehdä ajankuluttamiseksi. Olin ottanut mukaani muun muassa pajupillin ja tuohisormuksen ohjeet sekä ohjeet joiden avulla voisimme mitata puiden pituutta kepin avulla.

Ennen kuin pääsimme seikkailupaikallemme tuli meidän kulkea muutama sata metriä tien vierttä. Koin tämän olevan riskitekijä retkellämme joten ohjeistin lapsia hyvin ja neuvoin heitä kulkemaan varovasti koko matkan. Lapset kulkivat juuri ohjeistukseni mukaisesti peräkkäin tien viertä ja itse tulin perässä jotta näin heidät koko ajan. Päästyämme Uikkupolulle suuntasimme kohti näköalatornia. Vaikka matka sinne ei ollut pitkä halusivat lapset kuitenkin syödä mukanaan

evääksi saamansa suklaa-patukat. annoin heille tähän luvan mutta muistutin, että matka on kuitenkin vielä pitkä.

Päästyämme näköalatornille nautimme hetken maisemasta ja pidimme ensimmäisen juomatauon. Ilma oli koko päivän ollut helteinen ja muistutinkin lapsille usein kuinka tärkeää oli juoda paljon liikunnan aikana. Olin varautunut helteeseen itse ylimääräisellä juomapullolla jonka olin varannut pelkästään lapsia varten. Lisäksi olin käskenyt lasten ottaa omat juomapullot ja lippalakit mukaan.

Kuva 3. Matkalla maisematornille.

Maisematornin jälkeen lapset alkoivat kiinnostua kartasta ja reitistä jonka kulkisimme. Sanoinkin lapsille että he saavat toimia kartanlukijoina retkemme ajan. Annoin heille kartan ja kehotin seuraamaan Uikkupolun kylttejä. Lapset osasivat seurata reittiämme kartasta ja matka sujui rauhalliseen tahtiin. Suurinta huolta alkumatkastamme aiheuttivat ampiaiset ja muut lentävät ötökät joita lapset suorastaan pelkäsivät. Lapset saivat kuitenkin hillittyä tunteensa hyvin ja kehuin heitä heidän kärsivällisyydestään ja siitä etteivät he menettäneet hermojaan.

Päästyämme matkan puoleen väliin päätimme pitää ruokatauon. Nyt lapsilla oli jo aikaisempaa kokemusta trangian käytöstä joten annoin heille enemmän vapautta sen käyttöön. Itse kuitenkin valvoin tilannetta ja huolehdin esimerkiksi polttoaineen kaatamisesta ja trangian sytyttämisestä. Annoin lasten tehdä ensin oman ruokansa jotta pystyin ohjaamaan sekä neuvomaan heitä. Vasta tämän jälkeen valmistin oman ateriani ja pyrin malliesimerkin kautta näyttämään lapsille turvallista tapaa toimia tulen läheisyydessä.

Syötyämme ruokamme päätimme kokeilla pajupillin veistämistä. Olimme jo seikkailun alussa keskustelleet lasten kanssa asiasta ja juuri ennen ruokaa löysimme sopivan pajun-oksen jonka otimme mukaamme. Olin valmistautunut veistelyn tuomiin riskeihin varautumalla niihin. Valitsin toimintaan rauhallisen hetken ja katsoin että lapset istuvat erillään toisista jotta heille oli tilaa työskennellä. Lapset jaksoivat veistellä pillejä rauhallisesti ja keskittyen. Saatuaani oman pillini valmiiksi autoin lapsia heidän omissaan. Lopulta käytimme veistelyyn lähes tunnin ja vaikka emme saaneetkaan pillejämme soimaan täydellisesti olivat lapset silti tyytyväisiä ja ylpeitä saavutuksistaan.

Kerättyämme ruoka sekä veistely tavaramme annoin lasten valita suunnan johon jatkaisimme. He saivat vaihtoehtoiksi joko palata samaa reittiä kuin tulimme taikka jatkaa Uikkupolun loppuun. Molemmat lapset halusivat jatkaa Uikkupolun loppuun joten jatkoimme matkaa eteenpäin. Lapset olivat tunnelmaltaan hyvin rauhallisia ja vaikka päivä muuttuikin jo iltaan eivät he silti osoittaneet väsymyksen merkkejä. Matkan varrella näimme lampaita joiden liikehdintä ja käytös aiheutti lapsissa hilpeyttä. Pysähdyimme myös muutaman kerran ja otimme valokuvia mielenkiintoista kohteista kuten esimerkiksi puroista ja niiden kasveista.

Lähestyessämme seikkailun loppua kyselin lapsilta olisiko heillä vielä halukkuutta jäädä Raisionlahteen onkimaan. Lapset eivät tähän kuitenkaan enää jaksaneet vaan halusivat palata lastenkotiin. Ymmärsin tämän hyvin sillä

päivä oli ollut lapsille rankka ja alkoi olla jo ilta. Päätimme siis palata autolle ja lähteä takaisin lastenkotiin.

Lastenkotiin palattuamme kävimme lasten kanssa saunassa ja söimme yhdessä iltapalaa. Iltapalan jälkeen kävin lasten kanssa vielä reflektio-osuuden jossa tällä kertaa päätin käyttää apuna Tunnefantomiikortteja. Nämä koostuvat 32 kortista joihin on kirjoitettu jokin tunnetta kuvaava sana ja piirretty juuri tässä tunnetilassa oleva ihminen. Korttien tarkoituksena on tukea lasta tunnistamaan, nimeämään ja ilmaisemaan tunteita. Tämä voidaan tehdä auttamalla lasta löytämään sisäisille tunteille ja niitä ilmaiseville eleille ja ilmeille sanat kielellisellä tasolla korttien avulla. (Pesäpuu 2007.)

Asettelin kortit pöydälle lasten nähtäväksi ja käskin heidän valita kortin joka kuvaa heidän tunnettaan juuri sillä hetkellä. Tämän jälkeen kävimme läpi kaikkien kortit ja perustelut niihin. Kierroksen jälkeen pohdimme korttien avulla olotilaa seuraavalle päivälle ja viimeiseksi lapset saivat valita minkä kortin halusivat ja kertoa siitä. Lasten vastaukset vahvistivat omaa mielikuvaani päivästä sillä ne kuvasivat onnistumista ja onnellisuutta. Sen sijaan seuraavan päivän olotilat kertoivat väsymyksestä ja rentoutumisesta.

Kolmannen seikkailuni teemana oli yksinkertaisesti yhdessäolo. En halunnut että tämä seikkailu olisi täynnä toimintaa tai jännitystä vaan halusin nimenomaan luoda rauhallisen ja lempeän ilmapiirin. Tarkoituksena oli, että rauhallinen ilmapiiri ja toiminnallisten tehtävien puuttuminen saisi lapset keskustelemaan sekä hakemaan heidät vuorovaikutuksellista seuraa toisistaan.

Seikkailun aikana lapset eivät kokeneet yhtä vahvaa flow-kokemusta kuin edellisellä kerralla mutta toisaalta heidän flow-kokemuksensa oli selkeästi havaittavissa sillä heidän ajatuksensa ja keskustelunsa pyörivät täysin seikkailumme teemoissa. Mortlocin määritelmien mukaan taas seikkailumme oli selkeä seikkailu sillä se ei lähestynyt rajatilaseikkailua mutta oli selkeästi intensiivisempi kuin leikin-taso. Seikkailun aikana lapset oppivat myös monia

uusia kovia- sekä pehmeitä-taitoja. Tärkeimpinä uusina kovina taitoina voidaan pitää puukon käsittelyä ja kartanlukua.

Määrittelin kolmannen seikkailumme Clarken reflektiivaksi seikkailuksi. Tärkeään osaan nousi jälleen lopussa käymämme reflektiokeskustelu jossa keskustelimme lasten kanssa onnistumisen kokemuksistamme ja pohdimme yhdessä hetkiä jotka koimme vaikeaksi. Juuri asioiden sanallistamisen kautta lapset joutuivat pohtimaan omaa käytöstään ja tapaansa toimia.

6.6 Viimeinen seikkailu

Neljännän seikkailun taustaa

Päätin järjestää neljännän ja viimeisen seikkailuni niin, että se yhdistäisi kaikki aikaisemmat seikkailumme. Tarkoituksena oli myös yhdistää seikkailuun muita teemoja. Halusin tehdä tämän siksi, että kesän loppuminen toi muutoksia niin minun kuin lastenkin elämään. Omalta osaltani tämä seikkailu olisi viimeinen ja näin lopettaisi yhteiset seikkailumme sekä tämän lisäksi myös harjoitteluni päättyisi ja näin ollen en näkisi lapsia vähään aikaan. Lasten kohdalta muutokset taas tarkoittivat juuri päättynyttä kesälomaa ja alkanutta kouluvuotta.

Viimeistä seikkailua mainostin lapsille meidän yhteisenä illanviettona. Tarkoituksena oli, että kokoontuisimme yhteen muistellen kesää ja seikkailuitamme. En halunnut yhdistää tähän seikkailuun kaikkia Kochin määrittelemiä seikkailun elementtejä vaan halusin tämän olevan ikään kuin kaikkien seikkailuidemme yhteinen reflektio-kerta jolloin jokainen tekisi mielessään oman mielikuva-seikkailunsa.

Toiminnallinen osuus

Viimeisen seikkailun 28.8.2010 aloitimme yhteiselle saunomiselle kuten tapanamme oli lauantaisin tehdä. Tämän jälkeen ohjasin lapset takkahuoneeseen jonne olin valmiiksi asettanut värikyniä ja piirustuspapereita. Tämän lisäksi olin hankkinut erilaisia herkkuja kuten esimerkiksi sipsejä ja pähkinöitä. Näiden herkkujen oli tarkoitus korostaa viimeisen yhteisen seikkailumme juhlallisuutta ja tärkeyttä.

Istuuduttuamme pöydän ympärille annoin lapsille värikyniä ja papereita. Pyysin heitä piirtelemään erilaisia kuvia siitä mitä kesän aikana oli tapahtunut. Kerroin, että halusin heidän kuvaavan retkiä ja asioita joita olimme yhdessä tehneet niin seikkailuissamme kuin muutenkin. En pyytänyt lapsia piirtämään kuvia pelkästään seikkailuistamme. Päätöstäni perustelen sillä, että olin yhdessä lasten kanssa kokenut kesän aikana harjoitteluni kautta paljon muutakin kuin vain yhteiset seikkailumme. Ja koska olin kertonut illan olevan myös minun jäähyväisjuhlani halusin tukea tätä aihetta.

Piirtämisen lomassa keskustelimme lasten kanssa yhteisistä retkistämme ja mietimme niissä kokemiamme asioita. Lisäksi esittelin lapsille omaa piirroistani ja kyselin heiltä mitä he olivat piirtäneet. Lopulta kun olimme saaneet piirroksemme valmiiksi teimme kierroksen jolloin kaikki esittelivät omia piirroksiaan ja kertoivat niistä. Lopetettuamme piirtämisen lapset halusivat antaa piirroksensa minulle. Lupasin säilyttää ne ja kiinnittää ne palattuani oman työkaappini oveen. Lapset olivat tähän ratkaisuun tyytyväisiä ja halusivat nähdä kaapinoven sen ollessa valmis.

Piirtämisen jälkeen siirryimme olohuoneeseen jossa meillä oli tarkoituksena katsoa yhdessä elokuva. Olin aikaisemmin päivällä antanut lapsille listan mahdollisista tarjolla olevista elokuvista joista olimme yhdessä äänestämällä päättäneet katsottavan elokuvan. Vaikka elokuva ei päivällä ollut miellyttänyt osaa lapsia halusivat kaikki kuitenkin katsoa sen illalla. Elokuvan jälkeen lapset

siirtyivät nukkumaan ja illalla viimeiseksi kävin vielä kiittämässä kaikkia mukavasta illasta.

Viimeinen seikkailun erosi suuresti aikaisemmista. Toisaalta se oli tätä teemojensa puolesta mutta myös siksi, että halusin kokeilla seikkailukasvatusta epätyypilliseen tapaan. Tarkoituksenani oli, että seikkailumme toiminnallisena osuutena toimisi aikaisemmat kokemuksemme ja yhteinen retkemme perustuisi pelkästään reflektion käyttöön. Näin ollen suunnitelmani ei välttämättä kaikkien mielestä täytä seikkailukasvatuksen tunnusmerkkejä mutta itse näen toiminnan linkittyvän suuresti refleктоivaan seikkailuun.

Kokonaisuutena olen tyytyväinen viimeiseen seikkailuumme. Iltamme meni rauhallisesti ja saimme yhteisiä uusia kokemuksia. Toisaalta emme oppineet mitään uusia Telemäen määrittelemiä taitoja mutta toisaalta tämä ei ollutkaan tavoitteeni. Ohjaajana olisin voinut yrittää viedä ryhmää selkeämmin syvällisempään työskentelyyn ja selkeämpään reflektioon. Näin ollen en itse koe seikkailumme olleen kovin vaikuttava flow-kokemus ja mielestäni toimintamme olikin vain osittain Mortlocin seikkailun-tasolla.

7 SEIKKAILUJEN ARVIOINTI

Ensimmäinen seikkailu

Tarkoituksena oli, että opinnäytetyön toiminnalliset seikkailuiden teemat muodostaisivat jatkumon. Näin jokainen seikkailu tukisi seuraavaa ja toisi uusia teemoja verrattuna edelliseen. Tästä seuraisi, että järjestetyt seikkailut loisivat kokonaisuuden ja selkeät tavoitteet. Ensimmäisen seikkailun teema oli hyvin yksinkertainen ja arkinen. Tarkoituksena oli, että lapset kokisivat yhteistoiminnallisuutta ja onnistumisen hetkiä toistensa kanssa. Näin ollen onnistunut ensimmäinen yhteinen seikkailu loisi tukevan pohjan tulevaisuuteen ja mahdollistaisi myöhemmin vaikeampien asioiden käsittelyn ryhmän kesken.

Ensimmäisessä seikkailussa pyrittiin luomaan Clarken määrittelemää seikkailua ajanvietteenä monin eri ratkaisuin. Suurin näistä ratkaisuista oli paikan valinta sillä retkikohteena oli lapsille jo aikaisemmin tuttu Vepsän saari. (Turku 2010b). Tämän lisäksi lapset odottivat kesän ensimmäistä retkeä suuresti. Ohjaajan rooli seikkailussa oli pitää lapset tyytyväisenä sekä iloisena ja näin ollen sovittaa toiminta lasten sopivaan vireystasoon ja halukkuuteen. Jos tuntui, että lapset eivät halunneet tehdä jotain toimintaa jätettiin se tekemättä. Pyrkimys oli myös leikkien kautta nostattamaa lasten mielialaa ja tunnelmaa.

Ryhmäytymis- ja sosiaalistamisleikit sekä reflektio-osuudet olivat suuressa roolissa ensimmäisessä seikkailussa. Tarkoituksena oli, että vaikka ryhmä olikin toisilleen jo ennestään haluttu silti luoda me-henkeä ja korostaa seikkailuiden olevan yhteinen juttumme, jälleen ohjaten ryhmää kohti tavoitteita. Reflektio kertoja sisältyi seikkailuun yhteensä kaksi. Ensimmäinen oli tulevaisuusreflektio jolloin lapset saivat pohtia tulevia koitoksiaan ja kuvailla yleisesti tunnelmiaan. Jälkimmäinen oli taas takautuvaa ja kävimme läpi toimintaamme sekä mitä olimme kokeneet sen aikana. Ensimmäisen seikkailun tarkoituksena ei ollut saada lapsia syventymään aiheisiin taikka saada heitä pohtimaan käytöstään. Tavoitteena oli yksinkertaisesti saada lapset kokeilemaan reflektiota ja tutustumaan sen käyttöä.

Ensimmäisen seikkailun tavoitteena oli saada aluilleen ryhmäytymisprosessi, tutustuttaa lapset seikkailuun ja kokeilla heidän kanssaan reflektiota. Nämä kaikki saavutettiin seikkailun aikana kiitettävästi. Toisaalta ensimmäistä seikkailua voisi kritisoida siitä, että se oli hyvin leikin-omaista ja tuloksetonta. Myöskään Csikszentmihalyin määrittelemään flow-ilmiöön ei saavutettu. Koen kuitenkin, että toiminta oli ennalta asetettujen tavoitteiden mukaista.

Myöskin tietoinen valinta järjestää ensimmäinen seikkailu ilman yhtä ryhmän lasta voi herättää kysymyksiä toiminnan tuloksellisuudesta, sillä voiko ryhmäytyminen alkaa ilman yhtä ryhmän lasta? Valintaa voidaan kuitenkin

perustella käytännönjärjestelyjen kautta. Olisi ollut resurssien haaskausta jättää käyttämättä mahdollisuus virikkeelliseen ja luonnonläheiseen Vepsän saareen. Tämän lisäksi jo ennen projektia oltiin varauduttu siihen, että neljän lapsen, ohjaajan ja koko lastenkodin aikataulujen yhteen sovittaminen tulisi olemaan lähes mahdotonta.

Toinen seikkailu

Toiseen seikkailuun pyrittiin yhdistämään kaikkia Kochin määrittelemiä seikkailun elementtejä. Kiistanalaisena voi kuitenkin pitää, että sisälsikö seikkailu toimintaa josta on vaikea kieltäytyä sillä alkuun lapset eivät innostuneet seikkailusta. Päätöksestä pitää seikkailu täysin vapaaehtoisena haluttiin silti pitää kiinni, eikä lapsia pakotettu mukaan. Lopulta kuitenkin seikkailun aamuna kaikki lapset olivat halukkaita lähtemään mukaan.

Lasten vastahakoisuuden lähteä mukaan toiseen seikkailuun koettiin yllättävänä. Ajateltiin, että oliko ensimmäisen seikkailun tavoitteita sittenkään saavutettu? Kuitenkaan erityisesti sijaishuollossa oleville lastenkotilapsilla ei välttämättä ole suurta mahdollisuutta vaikuttaa omaan elämäänsä ja sen kulkuun. Ehkäpä vapaaehtoisuus ja valinnanvapaus sai lapset ensin kieltäytymään osallistumisesta. Päätösten käsittely ja houkuttelevuus saattoi kuitenkin saada lapset muuttumaan mieltään myöhemmin.

Yllätyksellisyydellä ja arvaamattomuudella jotka linkittyvät elämyspedagogiikkaan saattoi myös olla vaikutusta lasten kielteiseen päätökseen. Ehkäpä virikkeeksi tarkoitettu kirje saattoi saada lapset tuntemaan jännitystä jota heidän oli vaikea käsitellä. Näin ollen seikkailusta kieltäytyminen oli ainut toimiva tapa käsitellä tätä tunnetta. Tämän lisäksi aikaisemmat keskustelut opinnäytetyöstä saattoivat lisätä lasten jännitystä entisestään. Kuitenkin lasten saadessa aikaa asian käsittelyyn ja läpikäymiseen he muuttivat mielensä ja halusivat osallistua.

Toisen seikkailun tavoitteina oli saada lapset olemaan sekä toimimaan yhdessä. Näiden lisäksi tavoitteena oli luoda lapsille antamisen sekä jakamisen kokemuksia. Tätä jakamista ja antamista pyrittiin vahvistamaan jo ennen varsinaista seikkailua jolloin pakkasimme yhteisiä tavaroitamme. Tällöin pakkasimme tavaramme niin, että jokainen joutui kantamaan yhteisiä tavaroita repussaan. Tätä päätöstä perustelen sillä, että näin ollen lapset kokivat toimivansa yhdessä eikä kukaan saanut erityiskohtelua vaan ryhmän jäsenet olivat tasa-arvoisia. Tällöin ryhmään ei myöskään päässyt muodostumaan vapaamatkustajia.

Seikkailun toiminnallisen osuuden aikana ryhmää kannustettiin toimimaan yhdessä sekä auttamaan toisiaan. Tätä tehtiin muun muassa ryhmäaloitteisuuteen liittyvillä tehtävillä ja lisäksi heille annettiin positiivista palautetta kun he osasivat jakaa esimerkiksi tehtäviä toistensa kesken. Toisaalta kun ryhmän nähtiin toimivat autonomisesti ja tasa-vertaisesti ohjaaja pyrki vetäytymään ja antamaan ryhmälle omaa tilaa. Myöskään vaikeissa tilanteissa ei lasten apuna oltu välittömästi vaan aluksi ryhmään pidettiin etäisyyttä jotta se löytäisi oman ratkaisunsa.

Seikkailun kovana taitona opeteltiin ruoanlaittoa. Ruoanlaiton tarkoituksena oli lisäksi saada lapsilla aikaan tavoitteiden mukaisia jakamisen ja antamisen taitoja. Olimme muodostaneet pareja joten jo lähtökohtaisesti lapset joutuivat toimimaan toistensa kanssa yhdessä. Tämän lisäksi lasten piti osata odottaa omaa vuoroaan ja toimia rauhallisesti kuumen trangian lähetyvillä. Ruokailuun asetetut tavoitteet saavutettiin kiitettävästi sillä lapset toimivat tällöin esimerkillisesti.

Kuten jo aiemmin mainittu ryhmän lapset tunsivat toisensa ja olivat päivittäin tekemisissä toistensa kanssa. Näin ollen voi tuntua epäloogiselta asettaa tavoite, jonka mukaan haluttiin lisätä lasten yhteistoimintaa ja yhteisöllisyyden tunnetta. Perusteluna tälle voidaan pitää sitä, että lapsille haluttiin luoda omia yhteisiä positiivisia kokemuksia ja näin ollen siirtää tätä yhdessä tekemisen ja

keskustelun kulttuuria myös lasten ja lastenkodin arkeen. Koettiin, että lapsilta puuttui heidän arjestaan aito vastavuoroinen kommunikaatio ja yhdessä tekeminen.

Seikkailun päätteeksi suoritettiin yhteisen reflektio-osuus. Tällöin ryhmässä käytiin läpi seikkailussa koettuja ajatuksia. Ohjaajana olen sitä mieltä, että olisin voinut pyrkiä ohjaamaan lapsia vielä avoimempaan ja laajempaan keskusteluun asioista. Olisi pitänyt pyytää lapsia avaamaan vastauksiaan rohkeammin ja kertomaan niistä lisää.

Kolmas seikkailu

Jo ennen kolmannen seikkailun alkua tiesin, että yksi ryhmän lapsista ei pääsisi osallistumaan seikkailuun. Kuitenkin kaksi päivää aikaisemmin sain tieto, ettei myöskään toinen lapsi ei pääsisi osallistumaan. Näin ollen jouduin punnitsemaan eri vaihtoehtoja, toisaalta mietin että voiko seikkailun tavoitteita saavuttaa vain puolen ryhmän osallistumisella? Toisaalta taas mietin, että tukisiko tämä seikkailu siihen osallistuvien lasten kasvua ja kehitystä? Lopulta päätin toteuttaa seikkailun sillä olin jo valmistautunut siihen sekä koin, että tämä seikkailu tukisi juuri siihen osallistuvien lapsen kehitystään erinomaisesti.

Kerroin seikkailuun osallistuville lapsille aikeista vasta sama päivänä. Näin ollen en halunnut luoda kateutta seikkailusta pois jääville lapsille. Aloitimme seikkailun jälleen pakaten yhteiset tavaramme kaikkien kesken. Tämän seikkailun aiheeksi olin valittu yhdessäolon ja omana itsenä olemisen muiden seurassa. Tätä aihetta pyrin vahvistamaan lapsissa kyselemällä heiltä heidän identiteettiinsä liittyviä asioita kuten mielimusiikkia ja muuta vastaavaa. Halusin lasten kokevan, että heidän omat ajatuksensa ja mielipiteensä olivat tärkeitä.

Retken alussa keskustelimme lasten kanssa heidän kiinnostustaan tehdä pajupilliä. Lapset olivat innokkaita ja vastuutin heitä löytämään hyvän pajun josta voisimme kokeilla pillin veistoa. Ennen ruokataukoa lapset löysivätkin

sopivan oksan ja annoin heille myönteistä palautetta sekä heidän yhteistyöstään, että valppaudesta. Ruokatauolla valmistimme ruokaa trangioissa ja näin ollen vahvistin edellisellä kerralla opittua kovaa taitoa eli ruoan valmistusta. Annoin lapsille nyt huomattavasti enemmän vastuuta ja vapautta verrattuna edellisiin kertoihin. Toisaalta tätä myös helpotti seikkailuun osallistuvan ryhmän pienuus.

Tarkoituksenani oli, että pajupilliä veistellessä voisimme rauhoittua luonnon ääressä ja nauttia sen hiljaisuudesta löytäen Linnossuon määrittelemän luontoyhteyden. Tämän ajattelin olevan lapsille tärkeää sillä usein heidän arkensa on täynnä melua ja kiirettä. Halusin luoda lapsille tilaisuuden olla hetken vain heidän omien mielteidensä seurassa. Tämä tavoite täyttyi hyvin vaikka pajupillit eivät onnistuneet täydellisesti. Tästä sain kuitenkin hyvä virike keskustella lasten kanssa pettymyksistä ja epäonnistumisista. Elämyspedagogiikan yksi vahvuuksista onkin juuri yllättävien mutta usein opettavaisten hetkien syntyminen.

Olin jo seikkailun alusta antanut lapsille mahdollisuuden vaikuttaa ja olla osallisena seikkailun kulussa. Ennen seikkailun alkua olin antanut heille mahdollisuuden vaikuttaa pakattaviin tarvikkeisiin ja ruokiin. Seikkailun puolella välissä annoin heille toisen mahdollisuuden kun he saivat yhdessä päättää palaisimmeko lähtöpisteeseen samaa vaiko eri reittiä. Viimeisen mahdollisuuden vaikuttaa annoin lapsille juuri ennen seikkailun päättymistä jolloin kysyin heiltä haluaisivatko he palata jo takaisin lastenkotiin vai haluaisivatko he jäädä hetkeksi vielä onkimaan Raisonlahdelle. Lapset olivat kuitenkin jo väsyneitä ja halusivat palata takaisin.

Kolmannen seikkailun reflektiossa käytettiin apuna tunnepantomikortteja. Käytin kortteja koska halusin kokeilla niiden soveltuvuutta ryhmän lapsille. Kortit soveltuivat ryhmän lapsille hyvin juuri selkeytensä puolesta. Kuitenkin osa korttien sanoista oli lapsille vieraita tai hankalasti ymmärrettäviä. Lapset olivat yleisesti korteista hyvin uteliaita ja annoinkin heidän selata niitä rauhassa.

Seikkailun tavoitteina oli yhdessäolo ja omana itsenä oleminen muiden seurassa. Tähän pyrin luomalla rauhallisen ja kiireettömän ilmapiirin. Tarkoituksena oli, että seikkailu ei sisältäisi paljon toimintaa tai tekemistä vaan pääosaan nousisi yksinkertaisesti oleminen ja kokemusten jakaminen toisten kanssa. Lapset suoriutuivat tästä ryhmänä hyvin. Itselle jäi kuitenkin olo, että seikkailu oli jotenkin vajaa taikka keskeneräinen sillä ryhmä oli niin pieni. Olisikin pitänyt vielä järjestää vastaava seikkailu koko ryhmälle jolloin tavoitteet ja niiden mahdolliset tulokset olisivat palvelleet koko ryhmää paremmin.

Neljäs seikkailu

Neljäs seikkailu oli viimeinen seikkailu jonka järjestin. Sen tavoitteena oli yhdistää kaikki edelliset seikkailut ja toimia ikään kuin ne yhdistävänä reflektio-kertana. Näin ollen ei seikkailuun sisältynyt varsinaista toiminnallista osuutta. Tämä ratkaisu saattaa herättää joissain seikkailukasvatuksen käyttäjissä hämmennystä vaikka itse olenkin seikkailuun tyytyväinen. Valintaa perustelen sillä, että tällä kertaa seikkailuna toimi oma mieli ja jaetut kokemukset, näin ollen seikkailijan seikkailu tapahtui hänen omassa mielessään.

Viimeinen seikkailu ei pysty täyttämään kaikkia Kochin seikkailun määritelmiä mutta se toimii kuitenkin hyvänä esimerkkinä seikkailu- ja elämyspedagogiikan monipuolisuudesta sekä muunneltavuudesta. Toisaalta seikkailussa ei opittu uusia kovia taitoja mutta erilaisia pehmeitä- ja metataitoja uskon lasten kuitenkin oppineen. Tällaisia taitoja ovat esimerkiksi toisen kuunteleminen ja kokemusten jakaminen.

Tässä seikkailussa käytettiin menetelmänä piirtämistä ja lapset saivatkin piirtää mitä olivat kokeneet seikkailussa ja muutenkin kesän aikana. Oli tärkeää antaa lasten piirtää myös muista kesän tapahtumista sillä koin, että seikkailu- ja elämyspedagogiikassa seikkailu usein kulminoituu sen ohjaajaan. Näin ollen

koska olin kokenut lasten kanssa kesän aikana paljon eri asioita en halunnut ”rajoittaa” lasten halua jakaa kokemiamme asioita.

Tämän seikkailun näen olleen lähimpänä Clarken seikkailua metaforana. Vaikka edellisessä kahdessa seikkailussa olikin piirteitä tällaisesta seikkailusta koin kuitenkin näiden olleen enemmän reflektoivaa seikkailua. Nimenomaan tämän seikkailun reflektiivisyys muodostuu lasten piirroksista ja niiden läpikäynnistä yhdessä. En pysty määrittelemään oliko seikkailuni seikkailua metaforana elämästä yleensä vai seikkailun käyttöä metaforana yksittäisten asioiden oppimisessa, sillä tämän kerran voi nähdä sisältävän molempia päämääriä

Kokonaisuus

Kappaleen alussa kerroin että seikkailuiden haluttiin muodostavan kokonaisuuden. Ensimmäisen seikkailun oli tarkoitus yhdistää lapsia ja saada ryhmä aluilleen. Toisen seikkailun aikana oltiin yhdessä ja tehtiin sekä koettiin asioita yhdessä. Kolmannessa seikkailussa oltiin jälleen yhdessä mutta ei tehtykään mitään vaan keskityttiin pelkästään rauhalliseen yhdessäoloon ja kokemiseen. Viimeisessä seikkailussa ei sen sijaan enää tehty eikä edes koettu mitään toimintaa vaan pelkästään pyrittiin jakamaan omia kokemuksia ja tuntemuksia. Näiden teemojen kautta lasten uskottiin pääsevän kohti tasapuolista ja keskinäistä vuorovaikutusta.

Seikkailuiden teemat oli keksitty itse. Tässä tukena oliivat useat keskustelut Makslankadun lastenkodin työyhteisön kanssa sekä työkokemukseni samaisessa paikassa. Vaikka seikkailuiden teemoja ei suoranaisesti pohjatakaan mihinkään tutkimukseen taikka selvitykseen uskon niiden kuitenkin olevan asioita joihin lastensuojelun työntekijät usein törmäävät.

Päätin järjestää kaikki opinnäytetyön seikkailut täysin vapaaehtoisiksi. Tällä tarkoitan sitä, että lasten osallistuminen oli täysin heidän oma päätöksensä. Lapset olisivat halutessaan saaneet jättää seikkailuita väliin tai jäädä pois koko

toiminnasta. Tähän päädyin sillä uskoin, että ilman vapaaehtoisuutta lasten toimintatavoissa ei voisi tapahtua merkittävää muutosta. Clarken sanojen mukaan uskoin tämän myös luovan motivoivan ja kannustavan ilmapiirin.

Kuten jo usein maininnut olivat opinnäytetyöhön osallistuvat lapset toisillaan jo entuudestaan tuttuja. Nämä lapset asuvat samassa lastenkodissa ja ovat toistensa kanssa tekemisissä joka päivä. Näin ollen seikkailujen alkuasetelma oli hyvin erilainen verrattuna moniin muihin toiminnallisiin ryhmiin. Tiedostin myös, että tästä johtuen ryhmän lasten taustalla vaikuttivat useat heidän aikaisemmat yhteiset kokemuksensa. Juuri tästä syystä ajattelin, että elämyspedagogiikan ja myös Myttingin määrittelemä ”pois näistä ympyröistä”-tyyppinen toiminta voisi olla oikea tapa vaikuttaa juuri näihin lapsiin.

Monet mieltävät seikkailun esimerkiksi usean päivän kestoiseksi toiminnaksi jossa ihminen ajetaan suorituskäytönsä rajoille. Tämän vuoksi jotkut saattavatkin kritisoida seikkailujen olleen hyvin lyhytkestoisia ja suppeita. Mielestäni seikkailut olivat kuitenkin asiakasryhmälle onnistuneesti räätälöityjä. Oman kokemuksen mukaan jo pienimmätkin muutokset ja yllätykset saattavat olla lastensuojelun asiakkaille ylitsepääsemättömiä haasteita. Näin ollen seikkailut haluttiin pitää hyvin strukturoituna ja selkeinä. Tällöin minimoitiin riski päätyä epäseikkailun puolelle ja pystyttiin tarjoamaan lapsille enemmän onnistumisen ja voimaantumisen kokemuksia.

Koko opinnäytetyön prosessin aikana olin tiivisti yhteydessä toimeksiantajaan. Tämän ansiosta olen käynyt useita keskusteluita seikkailujen tavoitteista ja niiden toteutuksesta. Näiden kautta olen saanut uusia ideoita sekä löytänyt kehittämiskohteita koskien elämyspedagogiikkaan käyttöä sosionomin työssä. Toimeksiantajani on kaavaillut elämyspedagogiikkaan liittyvän projektin aloittamista Makslankadun lastenkodissa vuoden 2011 alussa. Näin ollen voidaan todeta, opinnäytetyöni hyödyn siirtyneen suoraan työyhteisön tarpeisiin ja kehittäneen sen toimintatapoja.

8 TUOTOS TOIMEKSIANTAJALLE

Toimeksiannon mukaisesti opinnäytetyöhön kerätystä materiaalista valmistettiin toimeksiantajalle kirjallinen osuus elämyspedagogiikasta. Tämä liitettiin lastenkodin perehdytyskansioihin josta se on koko työyhteisön saatavissa. Tarkoituksena on, että halutessaan työntekijä tai harjoittelija voi perehtyä elämyspedagogiikkaan ja sen soveltamiseen. Kirjallisesta osuudesta on tehty hyvin käytännönläheinen ja puhekielinen, jotta se palvelisi parhaiten toimeksiantajan tarpeita ja toiveita. Näin ollen elämyspedagogiikka on helposti sovellettavissa ilman syvällisempää tietämystä aiheesta.

Kirjallinen osuus koostuu teoriaa ja käytäntöä yhdistävästä osasta. Tämän lisäksi kirjallisesta osuudesta löytyy tiivis jokaista seikkailuihin osallistunutta lasta koskeva osuus hänen käytöksestään ja suhtautumisestaan seikkailuihin. Tämä osuus löytyy kuitenkin vain toimeksiantajan kappaleista. Koko muu kirjallinen tuotos löytyy opinnäytetyön lopusta liitteenä (Liite 3). Liitteen ulkomuoto ei täysin vastaa toimeksiantajan perehdytyskansioista löytyvää kappaletta mutta sen asiasisältö on kuitenkin sama.

9 POHDINTAA

Opinnäytetyön yhtenä lähtöajatuksena on, että seikkailu voi tapahtua muutenkin kuin vain huippukokemusten ja erilaisten extreme-tilanteiden kautta. Ajatuksena on, että seikkailun voi kokea myös ilman näitä, lähes jopa arjen tasolla. Kokemusten läpikäymisen ja reflektioiden tarjoamat mahdollisuudet ovat oiva tapa käsitellä lastensuojelun sijaishuollon asiakkaiden tunteita ja ajatuksia. Tarjoten näin mahdollisuuden asioiden läpikäyntiin ja mahdollisten solmu-kohtien selvittämiseen.

Elämyspedagogiikka sopii lähes kaikille asiakasryhmille. Suurimman esteen siihen osallistumiseen kuitenkin asettaa asiakkaan ikä, sillä todella nuorilla lapsilla ja vauvoilla ei välttämättä ole vielä valmiuksia käsitellä seikkailun tuomia kokemuksia. Myöskään todella iäkkäiden ihmisten kanssa elämyspedagogiikkaa tulisi käyttää varauksella iän tuomien fyysisten rajoitteiden vuoksi. Toisaalta jälleen nousee kysymykseksi mitkä ovat ohjaajan tavoitteet sillä pelkkä seikkailu ajanvietteenä sopii jo hyvinkin nuorille lapsille ja seikkailu ilman fyysisiä koetuksia esimerkiksi pelkkänä mielikuvaseikkailuna voi toimia myös iäkkäiden ja esimerkiksi liikuntarajoitteisten kanssa.

Erityisen toimivana ja tuloksellisena elämyspedagogiikkaa voidaan pitää toimiessa lastensuojelun ja perhetyön asiakkaiden parissa. Perusteluna voidaan pitää sitä, että näiden asiakasryhmien kanssa joudutaan työskentelemään juuri arjen tasolla johon olisi tärkeä löytää vaihtoehtoisia käyttäytymismalleja sekä rakenteita. Tällöin elämyspedagogiikan luomat uudet, haasteelliset sekä ennalta-arvaamattomat tilanteet voisivat luoda ratkaisuja näihin haasteisiin. Tämän lisäksi lastensuojelu- ja perhetyössä toistuvat elämyspedagogiikalle ominaiset teemat kuten yhteisöllisyys, emotionaalisuus ja voimaantuminen.

On vaikeaa määritellä selkeästi kuka elämyspedagogiikkaa voisi ja saisi käyttää työssään. Ohjaajalla tulisi ainakin olla riittävä tietoperusta elämyspedagogiikasta ja sen menetelmistä. Se ei kuitenkaan pelkästään riitä, sillä ohjaajalla tulisi olla myös riittävät ryhmän hallinta sekä ohjaustaidot ja lisäksi ymmärrys ryhmässä tapahtuvista prosesseista. Kuitenkin jos elämyspedagogiikan halutaan aidosti hyödyttävän sen kohderyhmää on lähes välttämätöntä, että ainakin yhden ryhmän ohjaajan on oltava asiakkaille entuudestaan tuttu tai peräti työskennelleen aikaisemmin heidän kanssaan. Näin ollen voidaan seikkailun hyödyt kohdentaa asiakkaiden tarpeisiin ja tavoitteisiin.

Elämyspedagogiikassa on ohjaajan vastuu suuri ja usein seikkailu kulminoituukin hänen osaamiseensa ja ammattitaitoonsa. Vaikka yksittäisten

päätösten ja ratkaisuiden syyt voivatkin olla intuitiivisia ja vaistonvaraisia on ohjaajalla kuitenkin oltava selkeänä mielessään seikkailun tavoitteet sekä menetelmät joilla näihin tavoitteisiin aiotaan päästään. Ilman tavoitteita ja päämääriä tehtyä toimintaa ei voidakaan laskea kuuluvan elämyspedagogiikan piiriin.

Elämyspedagogiikalla on useita erilaisia käyttö- ja soveltamismahdollisuuksia. Kuitenkin täytyy muistaa, että seikkailukasvatus on vain yksi tapa toimia muiden joukossa. On muistettava, että sen onnistuminen riippuu paljolti ryhmän ohjaajasta ja hänen tieto-aidostaan. Pahimmillaan seikkailu saattaa olla alusta alkaen epäseikkailu joka tuottaa osallistujille enemmän haittaa kuin hyötyä niin psyykkisellä, fyysisellä kuin sosiaalisella tasolla. Toisaalta seikkailu saattaa jäädä pelkäksi puuhailuksi jos sen ohjaaja ei ole kiinnittänyt huomiota suunnitelmallisuuteen taikka tavoitteisiin.

Kokonaisuutena elämyspedagogiikka on menetelmä jonka avulla voidaan luoda ainutkertaisia kokemuksia. Sen avulla on mahdollista saattaa ihminen kohtaamaan omia rajoituksiaan ja puutteitaan. Näin on mahdollista käynnistää prosessi joka pakottaa ihmisen omaksumaan uusia toimivia rooleja sekä toimintamalleja. Muutoksen mahdollistamisessa on juuri elämyspedagogiikan vahvuus.

LÄHTEET

Airaksinen, T. & Vilka, H. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

Caven, S. 1992. Terapeuttinen seikkailu. Teoksessa Caven, S. Seikkailun mahdollisuus. Kansalaiskasvatuksen keskuksen julkaisuja 98. Helsinki: Yhtyneet kirjapainot oy, 61-83.

Clarke, H. 1998. Keinot ja päämäärät seikkailukasvatuksessa. Teoksessa Lehtonen T. (toim.) Elämän seikkailu – Näkökulmia elämyksellisen ja kokemuksellisen oppimisen kysymyksiin. Jyväskylä: Atena kustannus Oy, 60-79.

Csikszentmihalyi, M. 2005. Flow, elämän virta : tutkimuksia onnesta, siitä kuinka kaikki sujuu. Suomentanut Hellsten, R. Helsinki: Rasalas kustannus.

Csikszentmihalyi, M. 1990. Flow – the psychology of optimal experience. New York: HarperCollins publishers.

Daavitsainen, R.; Kiiski E. & Karppinen J. 2007. Elämyspedagogiikkaa ammatillisena lisäkoulutuksena. Teoksessa Karppinen S. & Latomaa T. Seikkaillen elämyksiä. Seikkailukasvatuksen teoriaa ja sovelluksia. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus, 169-183.

Epikova, A & Salo, N. 2007. Amazing Rehjä- työpaikan toiminnallinen virkistyspäivä. Opinnäytetyö. Matkailu-, ravitsemuksen- ja talousalan koulutusohjelma. Kajaani: Kajaanin ammattikorkeakoulu. Saatavissa myös <https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/7411/MMM4MNinaKAnnaE.pdf?sequence=1>.

Haapasalo, J. 1992. Seikkailun psykologia: Vuorikiipeilyä vai varkauksia. Teoksessa Caven, S. Seikkailun mahdollisuus. Kansalaiskasvatuksen keskuksen julkaisuja 98. Helsinki: Yhtyneet kirjapainot oy, 9-24.

Hahn, K. 1960. Outward Bound. Saatavissa myös <http://www.kurthahn.org/writings/obt1960.pdf>.

Herrmann, M. 1995. Erlebensorientieren Mädchenarbeit. Augsburg: Ziel.

Hirsjärvi, S.; Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15., uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Hujala, A.; Puonti, A. & Saarino, T. 2004. Lastensuojelu tänään. Helsinki: Tammi.

Karppinen, S. 2007. Elämyksestä kokemukseen ja oppimiseen. Teoksessa Karppinen S. & Latomaa T. Seikkaillen elämyksiä. Seikkailukasvatuksen teoriaa ja sovelluksia. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus, 75-97.

Karppinen, S. 2001. Lapsen henkilökohtainen hoito ja huolenpito lastensuojelulaitoksessa: omahoitajamenetelmä. Teoksessa Tervonen-Arnkil, K. (toim.) Vaikeahoitoisten lasten ja nuorten hoitomenetelmiä lastensuojelulaitoksissa. Sijaishuollon neuvottelukunnan julkaisuja 16. 3. painos. Helsinki: Gummerrus, 14-20.

Kiiski, E. 1998. Seikkailua elämysten maailmassa. Teoksessa Lehtonen T. (toim.) Elämän seikkailu – Näkökulmia elämyksellisen ja kokemuksellisen oppimisen kysymyksiin. Jyväskylä: Atena kustannus Oy, 108-115.

Koch, J. 1995. Der riskierte Körper und die Pädagogik. Teoksessa Homfelt H. (toim.). Erlebnispädagogik. Hohengehren GmbH: Schneider Verlag, 57-70.

Kota ry. 2010. Opiskelijoiden ja ammattilaisten koulutus. Viitattu 31.10.2010 <http://www.kota.fi/index.php?cat=14&lang=fi>.

Kylänen, M. & Tarssanen S. 2007. Entä jos elämyksiä tuotetaan? Elämyskolmio-malli elämyksellisyyden tunnistamisessa, arvioinnissa ja vahvistamisessa. Teoksessa Karppinen S. & Latomaa T. Seikkaillen elämyksiä. Seikkailukasvatuksen teoriaa ja sovelluksia. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus, 99-126.

Kyrönseppä, U & Rautiainen, J. M. 1993. Lapsi laitoksessa. Porvoo: WSOY.

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 22.9.2000/812.

Lastensuojelulaki 13.4.2007/417.

Lehtonen, T. 1998. Keinot Kunnioittava kohtaaminen elämyspedagogiikan työssä. Teoksessa Lehtonen T. (toim.) Elämän seikkailu – Näkökulmia elämyksellisen ja kokemuksellisen oppimisen kysymyksiin. Jyväskylä: Atena kustannus Oy, 96-107.

Lindfors, S. 1996. Severi: seikkailu, verkostot ja rikokset. Helsinki: Oy Ebita Ab.

Linnossuo, O. 2007. Seikkailukokemusten vaikuttavuuden tutkimus. Teoksessa Karppinen S. & Latomaa T. Seikkaillen elämyksiä. Seikkailukasvatuksen teoriaa ja sovelluksia. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus, 201-223.

Linnossuo, O. 1997. Seikkailuohjaajakoulutuksen jäljillä ja juurilla. Jyväskylän ammatillisen opettajakorkeakoulun opettajan pedagogisten opintojen lopputyö. Jyväskylä: Opettajakorkeakoulu.

Makslankadun lastenkoti 2010. Perehdytyskansio.

Mortlock, S. 1984. The adventure alternative. Cumbria: Cicerone press.

Mytting, I. 1994. The Norwegian Roots of Deep Ecology. Teoksessa Neuman J. & Mytting I. (toim.) Outdoor activities. Proceeding of international Semnar. Prague 1994. Lüneburg: Verlag edition erlebnispedagogik, 43-47.

Poseka ry. 2007. Mitä seikkailukasvatus on. Viitattu 4.11.2010 http://www.poseka.fi/index.php?option=com_content&task=view&id=12&Itemid=26.

Pielortz, A. 1991. Werte und Wege der Erlebnispädagogik Schule Schloss Salem. Neuwied: Luchterhand.

Outwardbound Finland. 2008. Elämyspedagogiikka. Viitattu 4.11.2010 http://www.outwardbound.fi/sivu.php?sivu_id=27&PHPSESSID=112f475adaf7fb2ff8ea0c9e52d8acdf.

Pasanen, T. 2001. Elämyspedagogiikasta ja terapiasta käytöshäiriöihin hoidossa. Teoksessa Tervonen-Arnkil, K. (toim.) Vaikeahoitoisten lasten ja nuorten hoitomenetelmiä lastensuojelulaitoksissa. Sijaishuollon neuvottelukunnan julkaisuja 16. 3. painos. Helsinki: Gummerrus, 61-70.

Peltonen, M. 2009. Seikkailukasvatus apuna lastenkodin omahoitajatyössä. Opinnäytetyö. Sosiaalialan koulutusohjelma. Turku: Turun ammattikorkeakoulu.

Perttula, J. 2007. Elämysten merkitys ihmiselämässä. Teoksessa Karppinen S. & Latomaa T. Seikkaillen elämyksiä. Seikkailukasvatuksen teoriaa ja sovelluksia. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus, 53-74.

Pesäpuu ry 2002. Tunnepanomiimikorttien käyttöohjeet. Jyväskylä.

Priest, S. 2007. The Adventure Experience Paradigm. Viitattu 4.11
<http://wilderdom.com/philosophy/PriestAdventureExperienceParadigm.html#Priest1999>.

Priest, S. 1999. Introduction to adventure Programming. Teoksessa Miles JC. & Priest S. (toim.) Adventure programming. State College PA: Venture Publishing, Inc.

Punainen risti 2010. EA1. Viitattu 31.10.2010
http://www.redcross.fi/ensiapu/tulekurssille/kurssit/fi_FI/ea1/.

Salo, R. 1999. Kasvatusta ja seikkailua yhteisöissä. Teoksessa Suoranta, J. (toim.) Nuorisotyöstä seikkailukasvatukseen. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy, 99-129.

Seikkailukasvatus.fi. 2010. Mitä on seikkailukasvatus. Viitattu 4.11.2010
<http://www.seikkailukasvatus.fi/esittely/mika+seikkailukasvatus/>.

Snel, A. 2006. Valuable and Meaningful Experiences. European Centre for the Experience Economy. Amsterdam: Julkaisematon.

Sosiaaliportti 2010a. Mitä on lastensuojelu. Viitattu 15.5.2010 http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/mita_on_lastensuojelu/.

Sosiaaliportti 2010b. Sijaishuollon muodot. Viitattu 15.5.2010 <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/sijaishuolto/muodot/>.

Sosiaaliportti 2010c. Lapsen arki ja perushoito sijaihuollossa. Viitattu 15.5.2010
<http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/sijaishuolto/hoitojakasvatus/perushoito/>.

Taskinen, S. 2009. Lastensuojelulaki (417/2007) - Soveltamisopas. Stakes, Oppaita 65. Helsinki: Gummerus.

Telemäki, M. 1998a. Johdatus seikkailukasvatuksen teoriaan. Oulun yliopiston Kajaanin opettajankoulutuslaitoksen julkaisuja. Sarja B: opetusmonisteita ja selosteita 11/1998. Oulu: Oulun yliopistopaino.

Telemäki, M. 1998b. Kurt Hahn ja elämyspedagogiikka. Teoksessa Lehtonen T. (toim.) Elämän seikkailu – Näkökulmia elämyksellisen ja kokemuksellisen oppimisen kysymyksiin. Jyväskylä: Atena kustannus Oy, 10-25.

Tilli, A. 2002. Omaehtoisen seikkailun motiivijärjestelmä. Seikkailuaktiiviteetti sisäisesti motivoivava, elämyshakuisuutta tyydyttävänä toimintona. Pro gradu. Opettajankoulutuslaitos. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Saatavissa myös
<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/10324/anttilli.pdf;jsessionid=EF6F5DDAEF3FEA23B4F2267D3E5D5000?sequence=1>.

Timonen-Kallio, E. 2010. Umbrella-käsikirja, Itsenäisen elämän abc. Turun ammatikorkeakoulun oppimateriaaleja 50. Turku: Turun ammatikorkeakoulu.

Turku 2010a. Turun sosiaali- ja terveystoimen lastensuojelulaitokset. Viitattu 2.11.2010
<http://www.turku.fi/Public/default.aspx?nodeid=9854&culture=fi-FI&contentlan=1>.

Turku 2010b. Vepsä - suosittu retkikohde. Viitattu 31.10.2010
<http://www.turku.fi/public/default.aspx?contentid=15538&nodeid=8185>.

Liite 1. Makslankadun lastenkodissa esitetty Powerpoint esitys.

Miksi tehdä...

- Työelämän tarve
- Pojat
- Vaihtoehtoisuus
- Arjen hallinta
- Osallisuuden tukeminen
- Voimaantuminen
- Menetelmät osana osaamistani

2

3

Miten käytännössä...

- Pojat: ?, ?, ? Ja ?
- Poikien vapaaehtoisuus
- Aikataulu ja sisältö vielä suunnitteilla
- Lasten mielipiteet asiasta
- Noin 6 kertaa kesässä, noin kerran viikossa
- Mahdollisuuksien mukaan toinen ohjaaja
- Ohjaajan rooli tärkeässä asemassa

4

Miten vaikuttaa tänne...

- Vetovastuu Ramilla
- Vapaaehtoisuus
- Ei rangaistus eikä uhkailu
- Reflektio apuna
- Joka kerrasta kooste teille
- Tuotokseni talon käyttöön
- Jos kysymyksiä...

5

KIITOS
nykyisestä
...ja tulevasta
tuestanne...

6

Liite 2. Lapsille lähetetty kirje.

Tervehdys seikkailijat,

Aikoinaan kun itse olin nuori, elin minäkin villiä seikkailijan arkea. Eräänäkin kertana muistan kuinka minua jahtasivat hurjat Kullaanpolun natiivit. He halusivat varastaa minulta kaukaisesta idän maasta tuomani aarteen. En tätä kuitenkaan heille halunnut luovuttaa ja piilotinkin aarteen heidän saamattomiinsa.

Valmistin aarteen kätköpaikasta aarrekartan ja tämän jälkeen revin sen kuuteen eri osaan. Nämä kuusi aarrekartan palasta minä piilotin jotta kukaan ei niitä ilman vihjeitani löytäisi. Aarrekartan osista tehdyt vihjeet minä pidin itselläni tallessa, jotta löytäisin aarteeni vuosienkin päästä.

Nyt kuitenkin alan olla jo liian vanha etsimään näitä kartan paloja itse. Siksi lähetänkin teille näiden kuuden aarrekartan palasen vihjeet ja kartan reitistä jonka kuljin. Toivottavasti teillä on parempi onni kuin minulla ja jaksatte urhoollisesti pelastaa aarteen.

Onko teistä ottamaan haaste vastaan...?

Terveisin iso-iso-iso-seikkailija-setäsi

Augustus

Augustus

Liite 3. Tiivistelmä toimeksiantajan perehdytyskansioon.

Mikä ihmeen seikkailukasvatus?

Seikkailukasvatuksessa on tarkoituksena saattaa lapsi niin uuteen ja haastavaan tilanteeseen, että tämän automaattiseksi muuttuneet toimintatavat ja roolit eivät enää toimikaan siinä odotetulla tavalla. Tarkoituksena on, että lapsi tulisi tietoiseksi omista toimintatavoistaan ja rooleistaan sekä niihin sisältyvistä rajoituksista. Näin ollen tästä seuraa omien rajoitusten ja puutteiden kohtaaminen joka pakottaa lapsen reflektoimaan ja kyseenalaistamaan omia näkemyksiään sekä omaa toimintaansa seikkailun kautta. Lopulta tämä kaikki johtaa siihen, että lapsen on omaksuttava uusia toimivampia rooleja sekä toimintamalleja.

No minkä takia mä käyttäisin?

Syy miksi seikkailukasvatusta halutaan käyttää riippuu taysin ohjaajan päämäärästä. Ohjaaja voi joko ajatella että käytän seikkailukasvatusta koska:

1. Seikkailu vaan yksinkertaisesti kasvattaa luonnetta
2. Seikkailun jälkeen keskustellaan lasten kanssa kokemuksista ja siitä ne sitten oppii.
3. Ihmiset tarvitsevat eri määrän elämyksiä elämäänsä ja lastenkodin lapset niitä erityisesti. Sitten ne ei lähde hakemaan niitä kokemuksia esimerkiksi rikollisin keinoin.
4. Seikkailu on kivaa ajanvietettä
5. Seikkailua voi käyttää metaforana eli vertauskuvana. Se voi olla vertauskuvana yksittäisistä asioista tai elämästä yleensä. Tällaisessa seikkailussa lapsi saatetaan tilanteeseen jossa hän kokee epävarmuutta ja näin ollen joutuu käyttämään uusia tapoja toimia hylkäämään ja vanhat toimintatavat.

Joo, mut mitä se oikeesti hyödyttää?

No, esimerkiksi ajatellaan että seikkailun aikana koetut jakamisen ja antamisen tunteet sekä kokemukset voivat siirtyä lasten arkeen ja tätä kautta helpottaa heidän omaa elämäänsä ja arjessa toimimista. Ja miten ne sitten siirtyy arkeen, niin esimerkiksi omien reflektioiden ja erilaisten yhteisten purku-keskustelujen kautta, eli tapahtuu niin sanottu transfer-ilmiö.

Seikkailun aikana lapset myös oppivat erilaisia taitoja jotka voisi jakaa näin:

1. Kovat taidot, esim. veistely, ruoan laitto, melontaa jne.
2. Pehmeät taidot, esim. kognitiiviset taidot, kuuntelu, kommunikointi jne.
3. Metataidot, esim. johtajuus, sosiaaliset taidot, etiikka jne.

Okei, no mikä se seikkailu sitten on?

Seikkailuhan voi olla periaatteessa mitä vaan toimintaa mutta yhteisinä piirteinä voidaan määritellä seuraavat asiat:

1. Seikkailu sijoittuu lapsille vieraaseen ja vaatimuksia asettavaan ympäristöön (usein luontoon).
2. Se sisältää toimintaa josta vaikea kieltäytyä.
3. Siihen liittyy ennalta-arvaamattomuuden ja yllätyksellisyyden tunne.
4. Siinä yhdistyvät sekä henkinen että fyysinen suunnittelua ja ponnistelu.

Eli sen ei siis tarvitse olla aina mitään suurta ja extreme. Siihen riittää, että ohjaaja osaa perustella miten tämä elämys tai kokemus tukee lasten kasvua ja kehitystä toivotulla tavalla. Tärkeämpää onkin siis se, että ohjaaja tietää mitä oikeesti haluaa ja tekee, ja ennen kaikkea miksi tekee.

Eli ohjaajan rooli on tosi tärkeä.

Jep. Ohjaaja on tilanteiden mahdollistaja, käynnistäjä, seuraaja sekä tukija. Eli ohjaajan tehtävä ei ole etsiä ratkaisuja taikka vastauksia vaan olla alussa tukemassa ja mahdollistamassa toimintaa. Hienosti sanottuna ohjaajan tehtävänä on tehdä itsestään tarpeeton ja nimenomaan siinä asiassa, jossa hän äskettäin oli tarpeellinen. Ja kuten jo mainittu ohjaaja on vastuussa koko seikkailun suunnitelmallisuudesta ja tavoitteista. Jos ne ovat hatarat taikka ne puuttuvat kokonaan toiminta on vaan puuhailua yhdessä.

Mut eiks ihmiset koe asiat eri tavalla? Mistä sit tietää et seikkailu on sopivan haastava?

On totta että ihmiset kokevat asiat eri tavalla. Seikkailukasvatuksessa kokemuksia voidaan määritellä seuraavalla tavalla:

1. Leikin-taso. On hauskaa ja toimitaan omien kykyjen alapuolella.
2. Seikkailun-taso. Toimitaan omien kykyjen tasolla. Ei yleisesti jännitä ja saadaan tyydytystä tavoitteiden saavutuksista.
3. Rajaseikkailu-taso. Ollaan jo ihan toiminnan äärirajoilla, voi aidosti pelottaa mutta toisaalta onnistuneiden kokemusten kautta saavutettu tyydytys on suurta.
4. Epäseikkailun-taso. Tuntuu, että seikkailu ei ole enään millään tasolla hallinnassa. Fyysisten vammojen mahdollisuus on todellinen ja psyykkisiä vamman piirteitä on aina.

Seikkailun kokemiseen liittyy vahvasti myös flow- eli optimaalinen kokemus. Tällöin kaikki menee niin sanotusti putkeen ja keskittyminen on täydellistä. Tuntuu, että kaikki onnistuu ja on mahdollista. Flow-tunne saa siis lapsen ylittämään itsensä ja tarjoaa voimauttavia kokemuksia.

Selvä, oon kiinnostunut, mites nyt sit?

No ensimmäiseksi tulisi tunnistaa ne tarpeet joihin muutosta halutaan. Tämän jälkeen tulee asettaa toiminnan tavoitteet eli mihin pyritään. Näihin asioihin on hyvä hakea neuvoa ja apua esimerkiksi lasten omaohjaajilta tai muulta henkilökunnalta. Kun tiedetään mihin halutaan vaikuttaa niin alkaa toimintaympäristön rakentaminen eli mietit millaisella toiminnalla pääset asettamiisi tavoitteisiin.

Kun toiminnan suunta on selvä on aika toteuttaa seikkailu. Eli tässä voi nyt käyttää sitä omaa persoonaa ja mielikuvitusta. Mieti jotain mikä täyttää määritellyt seikkailun kriteerit ja sopisi sinun luonteeseesi. Muista myös miettiä kuinka paljon ja missä muodossa sisällytät reflektiota seikkailuun. Kiinnitä lisäksi huomiota reflektion ohjaamiseen ja muista sekä uskalla hyödyntää sen mahdollisuudet.

Kaiken toiminnan jälkeen on hyvä arvioida omaa seikkailua ja siinä tapahtunutta toimintaa. Kannattaa miettiä omaa toimintaa, tekoja, lasten reaktioita jne. Viimeiseksi voi vetää johtopäätöksiä ja pohtia miten seikkailu soveltui lapsille, voidaanko sitä hyödyntää arjessa, miten kehittäisin toimintaa yleisesti yms.

Mainitse nyt vielä jotain seikkoja joita tulee ottaa huomioon?

Turvallisuudesta:

1. Tee riskikartoitus ympäristöstä sekä osallistujista
2. Kanna ensiapulaukkua mukana.
3. Muista ottaa ladattu puhelin mukaan.
4. Älä ota turhia riskejä.

Käytännön asiat:

1. Sovi työkavereiden kanssa työvuorot ja mahdolliset lasten menot.
2. Sovi ruokailuun liittyvät asiat keittiön kanssa?
3. Varmista että retkeily-tavarat ovat kunnossa.
4. Tutki mahdollisia eri retkeilyreitistöjä. Tarkkaile kaupungin/muiden järjestämiä tapahtumia ja voit myös hyödyntää muiden aikuisten tietoa-taitoa.

Seikkailun aikana:

1. Auta ja kannusta lapsia, älä tee puolesta.
2. Kun toiminta on liian vaikeaa mene avuksi, muuten anna omaa tilaa.
3. Anna ryhmän parhaansa mukaan ratkaista omat konfliktinsa.
4. Kuuntele lapsia ja heidän kommenttejaan.

Seikkailun päättyttyä:

1. Purkakaa tavarat sovitusti.
2. Muista käydä reflektio-keskustelu.
3. Uskalla kysyä kokemuksista ja tuntemuksista.
4. Anna positiivista palautetta ja muistele yhteisiä kokemuksia.

Tietoa seikkailukasvatuksesta:

- Caven, S. 1992. Terapeuttinen seikkailu. Teoksessa Caven, S. Seikkailun mahdollisuus. Kansalaiskasvatuksen keskuksen julkaisuja 98. Helsinki: Yhtyneet kirjapainot oy, 61-83.
- Clarke, H. 1998. Keinot ja päämäärät seikkailukasvatuksessa. Teoksessa Lehtonen T. (toim.) Elämän seikkailu – Näkökulmia elämyksellisen ja kokemuksellisen oppimisen kysymyksiin. Jyväskylä: Atena kustannus Oy, 60-79.
- Karppinen, S. 2007. Elämyksestä kokemukseen ja oppimiseen. Teoksessa Karppinen S. & Latomaa T. Seikkaillen elämyksiä. Seikkailukasvatuksen teoriaa ja sovelluksia. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus, 75-97.
- Linnossuo, O. 2007. Seikkailukokemusten vaikuttavuuden tutkimus. Teoksessa Karppinen S. & Latomaa T. Seikkaillen elämyksiä. Seikkailukasvatuksen teoriaa ja sovelluksia. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus, 201-223.
- Peltonen, M. 2009. Seikkailukasvatus apuna lastenkodin omahoitajatyössä. Opinnäytetyö. Sosiaali-alan koulutusohjelma. Turku: Turun ammattikorkeakoulu.
- Telemäki, M. 1998. Kurt Hahn ja elämyspedagogiikka. Teoksessa Lehtonen T. (toim.) Elämän seikkailu – Näkökulmia elämyksellisen ja kokemuksellisen oppimisen kysymyksiin. Jyväskylä: Atena kustannus Oy, 10-25.